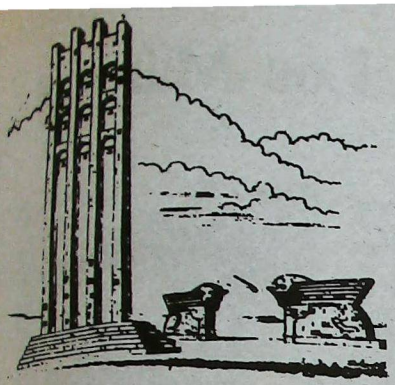

URSURGUS SARDARABAD

BUENOS AIRES Nº 570 Miércoles 9 de Mayo de 1990

FIEL EXPRESION DEL PENSAR DEMOCRATA LIBERAL DE LAS COLECTIVIDADES ARMENIAS DE SUDAMERICA
PRIMER PERIODICO ARMENIO DE SUDAMERICA IMPRESO EN SISTEMA OFFSET

DESESPERANTE SITUACION DE EVACUADOS ARMENIOS

David Zenian

Moscú: Julietta Agamov y Aisha Grigorian están entre los muchos armenios llegados a Moscú a raíz de su evacuación de Bakú por el ejército ruso, en enero pasado. Ellas son parte de un grupo de 200 refugiados que viven en el vestíbulo y las escaleras de la Misión Armenia en Moscú. No tienen camas y sólo unas pocas mantas. El grupo, que incluye mujeres y niños, no tiene acceso a las duchas y tampoco tiene cocina. Soló un bajo techo sobre sus cabezas. Tienen poco.....o nada.

Pero, a despecho de que es imposible vivir en esas condiciones, ellos prefieren estar en la Misión Armenia, situada en el Corredor Armenio de Moscú (Armianski Pereoulok).

Julietta, tercera generación armenia de Bakú, está casada con un ruso judío que prefiere ír a Israel antes que a Armenia.

"Nosotros nos estamos poniendo [illegible] con el idioma que sabemos instala[illegible]. Mi armenio es pobre y mi marido hebreo no lo habla tampoco. Yo no deseo ir a Israel y mi marido no quiere ir a Armenia. Así que nosotros estamos varados aquí sin saber adonde ir. No podemos encontrar trabajo en Moscú y no tenemos dinero", nos dice Julietta con lágrimas en sus ojos.

Para Aisha el problema no es muy diferente, excepto que ella es una azerí casada con un armenio. "Yo amo a mi marido. Llevamos casi 50 años de casados, ya somos viejos y nuestro destino es estar juntos. El dice que debe ir a morir a su nativa Armenia, que es imposible vivir en estas condiciones, pero no es mi culpa si yo tengo miedo de ir allá", nos dice a través de un intérprete.

A Julietta, Aisha y los otros refugiados se les ha ofrecido ser trasladados a pequeñas aldeas en Armenia, pero por una u otra razón rehusaron el ofrecimiento, aunque ellos hacen responsable a la Misión de haber perdido esa oportunidad.

Yuri Danielian, de 50 años, padre de 3 hijos, nos dice que él fue a aprender ruso con un maestro en una escuela azerbaijana de Bakú. "Algunos de mis amigos allí me ayudaron a escapar con sólo lo que tenía puesto y nada más, lo mismo que toda esta gente que usted puede ver aquí". Y agrega: "Yo no soy agricultor, de manera que para qué voy a ir a una aldea? Las autoridades de Moscú no nos necesitan y yo no necesito ir a Armenia.... No tengo respuestas... Estoy perdido....

Yuri y otros jefes de familia reciben 100 rublos cada uno para alimentar a sus esposas e hijos. A ellos no se les permite trabajar en Moscú porque no son residentes, y el Soviet no otorga la residencia porque, como armenios, ellos deben ir a Armenia.

"Esta situación es imposible", dice Mathevos Hovhanisian, un consultor señior de la Misión Armenia.

"Lo que nosotros tenemos aquí es muy poco. Sólo podemos proveer un techo sobre sus cabezas. No estamos equipados para la atención de refugiados. Nosotros estamos tratando de ubicarlos afuera, porque no podemos encontrar la manera de mantenerlos aquí. Las autoridades en Yerevan ya han dicho, una y otra vez, que ellos serían bienvenidos en Armenia pero, como usted puede ver, esta gente no desea irse. Cada uno tiene su razón diferente. Algunos por su matrimonio mixto. Otros dicen que son gente de ciudad que no pueden vivir en aldeas, muchos son viejos y están desamparados... Nosotros no tenemos soluciones."

"Vea las condiciones sanitarias! Cincuenta personas usando un solo baño. No tienen duchas y mucha de esta gente tiene que salir afuera, a la nieve, para lavarse en los baños públicos de Moscú. Yo no sé cual es la respuesta a todo este dilema..."

Cuando yo dejaba el edificio, un hombre mayor, siguiéndome hasta la puerta, me dijo en voz baja y tranquila: "Yo necesito un patrocinador para ir a los Estados Unidos. Puede usted ayudarme...?" Yo tampoco tuve respuesta.

Bush teme por el futuro de Gorbachov

WASHINGTON, 3(AFP).- El presidente norteamericano, George Bush, expresó este jueves temores sobre el futuro de su par soviético, Mikhail Gorbachov y sobre un eventual retorno al militarismo en la URSS, pero afirmó que no fundaba su política exterior en la voluntad de salvar al líder del Kremlin.

Bush subrayó, sin embargo, que no poseía ninguna información que permitiera temer un derrocamiento de Gorbachov por parte de las fuerzas armadas.

Consultado sobre informaciones que daban cuenta de una movilización militar el pasado 25 de febrero en Moscú, afirmó que los servicios secretos norteamericanos no le habían informado de nada que permita pensar en una tentativa de golpe.

Según fuentes de la Organización del Tratado del Atlántico Norte (NATO), citadas el jueves por la cadena de televisión ITN, los militares soviéticos -inquietos por la rapidez de los cambios- desplegaron 6000 hombres en Moscú durante las manifestaciones en favor de la democracia del 25 de febrero. Según la televisión, las fuerzas armadas adoptaron todas las previsiones para una "operación de demostración de fuerza que concluyó pacíficamente", luego de un proceso de negociaciones.

El presidente soviético "está sometido a extraordinarias presiones en su país, particularmente en lo que concierne a la economía, y de tanto en tanto me preocupo por una toma de control que cuestionaria el conjunto del proceso" de democratización, dijo Bush.

"A veces me inquieta el resurgimiento militar de uno u otro tipo en la URSS. Claro que me preocupa", agregó el presidente en una conferencia de prensa en la Casa Blanca.

Hasta Cuándo?

Sigue el bloqueo a armenia

Sin que las autoridades centrales de Moscú adopten las medidas pertinentes, ni actúen las fuerzas militares destacadas en la región, Azerbaijan sigue imponiendo su inicuo bloqueo económico a Armenia, a despecho de las promesas formuladas por el gobierno de Bakú de detener esta acción criminal.

Por ejemplo, entre el 30 y 31 de marzo, la frontera con al ciudad de Ichevan recibió 8 trenes con 374 vagones, y el 1º de abril un tren con 50 vagones. No arribaron trenes, durante estos tres días a la estación de Norashen.

El 2, 3 y 4 de abril, no llegaron trenes ni a Ichevan ni a Norashen. Entretanto, continuaron llegando trenes de Georgia. Así, el 30 y 31 de marzo y el 1º de abril arribaron 28 trenes con 790 vagones; el 2 de abril 11 trenes con 340 vagones, el 3 de abril 11 trenes con 325 vagones, y el 4 de abril 9 trenes con 279 vagones.

Teniendo en cuenta las frecuentes incursiones de azeríes en la Armenia meridional, el Presidium del Parlamento Armenio impuso el estado de emergencia en la región de Meghri, el viernes 6 de abril.

Impreso en Sistema Offset por Talleres Gráficos Asmann S.R.L. 25 de Mayo 526 Bs. As.

Celebración del dia de Los Mártires en Mar Del Plata

Del reverdecido árbol de nuestra Diáspora ha germinado un maravilloso almácigo: la comunidad armenia de Mar del Plata.

Cuatro días compartí con ese extraordinario grupo humano y no me son suficientes los calificativos de elogio que cruzan mi mente cuando lo recuerdo. Cada uno de sus integrantes es un ovillo de calidez y capacidad, de abnegación y acción productiva. Dirigidos por Garbis Hagopian, un verdadero cíclope oriundo de Rumania, para quien los años parecen no contar, pleno de ingenio, inquietud y simpatía, todos se mueven con un sincronismo y planificación admirables. Están organizados en la institución denominada Asociación de Residentes Armenios de Mar del Plata, en cuya comisión directiva colaboran Hairabed Topalian, con sus profundos ojos celestes y su envidiable carácter bonachón; Levón —**Lucho**— Abadian, de los primeros promotores y activísimo bajo una apariencia reposada; Eprem Mezmezian, siempre bien dispuesto para los trabajos que fueran necesarios. Y las mujeres ¡extraordinarias! Norma Topalian, Inés Mezmezian, Nora Hacikyan, una más valiosa que otra y cada una en su importante función.

El sábado por la noche nos reunimos por primera vez en la sede social. Uno resume en dos palabras "sede social"; pero cuántas luchas, esfuerzos, sacrificios fueron necesarios para concretar lo que era un sueño, adquirir el viejo solar y volver casi a construirlo de nuevo hasta lograr esta realidad tan simpática de estilo colonial donde estuve aquella noche y en el **madagh** del 24. Cuenta con Secretaría, Biblioteca, un comedor con cocina y el Salón de Actos. Durante la cena no faltaron las palabras emotivas ni las canciones que nos transportaron a Erevan aunque más no fuera con la ensoñación.

El mecanismo organizativo de la conmemoración, de nutrida agenda, estaba perfectamente planificado. El domingo 22, Nora Hacikyan, excelente conductora de las relaciones públicas, nos llevó a Radio Mar del Plata donde mantuvimos un diálogo con Carolina Perín, inteligente y experta en el manejo de este medio de comunicación social. La señora Perín, directora del programa, leyó con expresividad unas palabras de Anatole France referidas a la perduración de Armenia; en un pasaje de la conversación destaqué a la señora Perín una circunstancia que percibí desde el instante mismo de mi llegada a esa ciudad: la tragedia de las barcas pescadoras "Amapola" y "Angelito" caló hondo en el sentimiento de pesar de los armenios porque el armenio está consubstanciado con todo lo que signifique dolor, pues ha sufrido profundamente a lo largo de toda su historia.

De allí nos trasladamos al monumento al General San Martín, a cuyo pie ya se había congregado una considerable cantidad de personas; el presidente Hagopian y el concejal Dr. César Siccardi, secretario de Coordinación de la Municipalidad de Mar del Plata, quien había concurrido en representación del intendente Angel Roig, depositaron una ofrenda floral. La apertura del acto estuvo a cargo de la Sra. Inés Mezmezian, quien invitó a evocar la memoria de los Mártires armenios con un minuto de silencio, tras lo cual ofreció el homenaje al Libertador. La ceremonia concluyó con las palabras del concejal Siccardi quien trasmitió el saludo del municipio a los armenios de Mar del Plata y su adhesión al repudio del genocidio. Condenó el acto de violencia del Estado turco y señaló la generosidad de la Argentina al recibir a los refugiados armenios sobrevivientes y brindarles un ambiente de paz y libertad; terminó su discurso exhortando al mundo a que "nunca más se repitan actos de la naturaleza del genocidio turco".

En la plaza San Martín se encontraban varias delegaciones de residentes de otras nacionalidades; además se destacó la distinguida presencia de tres dirigentes del Centro de Mujeres Empresarias y Profesionales de Mar del Plata.

Era ya el mediodía cuando en la iglesia de San Juan Bosco el Archimandrita Kissag Mouradian comenzó el oficio religioso que se celebró en memoria de los 1.500.000 mártires armenios. Las altas bóvedas del templo se llenaron con las voces del coro San Gregorio el Ilumidor dirigido por el Sr. Nubar Demircian, que entonó la Misa del Padre Gomidás. Después del acto litúrgico compartimos en la sede el tradicional **madagh**, que con tanta dedicación había sido preparado bajo la dirección de la Sra. de Topalian.

El lunes 23 hicimos una visita de cortesía al Sr. Intendente Municipal don Angel Roig, quien tuvo la deferencia de concedernos una audiencia en medio del cúmulo de obligaciones que lo absorbían a causa del congreso internacional de turismo (COTAL); el alto funcionario reiteró sus expresiones de aprecio por la comunidad armenia marplatense y su solidaridad con el dolor de su pueblo.

Por la tarde, la Sra. de Hacikyan, incansable, nos llevó a las amplias instalaciones del diario **La Capital**, el más importante medio de prensa escrita de Mar del Plata, que el próximo 25 de mayo cumple su 85° aniversario. Estas entrevistas planificadas por los dirigentes de la Asociación Residentes Armenios de Mar del Plata son de un valor incalculable en el esfuerzo que se cumple para difundir la causa armenia; Ben Bagdikian, en su **The Information Machines** dice: "Las noticias constituyen el sistema nervioso periférico del cuerpo político, pues captan la totalidad de las circunstancias externas y seleccionan los elementos visuales y sonoros que deben ser transmitidos al público".

A media mañana del 24 me telefoneó José M. Vilches, el conocido periodista radial de Radio Atlántica, para que expusiera ante la audiencia argentina el motivo de la recordación. El periodista Daniel Temperoni, que forma parte del equipo, me preguntó cuál es la situación actual del pueblo armenio en Karabagh, lo cual me permitió explicar que se trata de un territorio armenio que reivindicamos, no obstante la resistencia de los azeríes, sostenidos solapadamente por la política panturánica del gobierno turco. Agregué cómo fue que Stalin, en forma inconsulta y arbitraria, respondiendo a intereses políticos circunstanciales, dispuso que Karabagh fuera anexada a Azerbaijan.

En la tarde de nuestro último día en Mar del Plata estuvimos con Juan Carlos Haladjian, un joven entusiasta con quien dialogamos a través de su programa **Joven Imaginación**, en el que cumple funciones de Productor artístico. Aquí también, como en mis contactos con los demás medios, recordé que Alemania Oriental reconoció su culpabilidad en el holocausto judío y que Moscú admitió su responsabilidad en el asesinato de más de 15.000 oficiales polacos en Katyn, Bielorrusia; que los armenios anhelamos el diálogo; que el gobierno turco debe asumir su autoría en aquel crimen que comenzó en 1915. Hablamos del terremoto, de la solidaridad humana, de la actualidad de Armenia.

Así transcurrieron cuatro días durante los cuales mi admiración por los armenios de Mar del Plata fue creciendo paulatinamente. Con estos actos recordatorios no se cerró un capítulo final sino que, por el contrario, preveo que estamos ante el primer capítulo de una gran obra. Al menos, en conversaciones privadas, se filtraron algunos de los sueños que están albergando, tales como la creación de un Jardín de Infantes y la erección de una capilla. Lo cual no es una novedad en nuestra historia sino la repetición interminable de lo que dos armenios pueden hacer cuando se juntan. Esto me recuerda un episodio de mi paso por Mar del Plata: el sábado 21, casi sobre el final de la cena, Aram Mardirossian pronunció unas emotivas palabras y recitó aquel famoso pasaje en el cual William Saroyan exalta la capacidad constructiva de los armenios.

El Ohanian ofrece el homenaje al Libertador

Este raid vertiginoso culminó en la noche del 24, en la Biblioteca Pública Municipal, donde a sala llena pronuncié una conferencia referida al Genocidio y presenté el tercer tomo de mi obra ***La Cuestión Armenia y las Relaciones Internacionales.***

Si hubo algo difícil para mí en estos fugaces cuatro días, fue la despedida. Quedó tanto por decir... Si las almas de nuestros mártires pudieran apreciar el amor que quedó sellado entre este puñado de sus descendientes, la tierra sería leve sobre sus cenizas.

que entiendo
forma mecha

* A L I C I A *
Comidas y Postres Artesanales Armenios y Orientales
Reuniones Familiares — Agasajos
Campana 5535 Cap. Tel. 571—4536

UNIFORMES COLEGIALES
ELMAYAN

BLAZERS
PANTALONES
JUMPERS
765-5293
Los Ceibos 63 BOULOGNE

Daniel Youssefian e Hijos S.A.
Distribuidor y Mayorista Textil
Blanco y Tejidos en general
Sarmiento 2357 Buenos Aires
TE. 48-9442/5298

UGAB local realizó su Asamblea de Asociados

En el Salón *Gulassarian* del Complejo Alex Manoogian de la Unión General Armenia de Beneficencia tuvo lugar, el pasado sábado 28 de abril por la tarde, la Asamblea General Ordinaria de esta entidad. Luego de leerse y aprobarse la memoria, la cuenta de gastos y recursos y el balance general del año 1989, se procedió a la elección de nuevas autoridades. Previo a la apertura de la reunión societaria, el señor Rubén Kechichian invitó a los asistentes a ponerse de pie y a hacer un minuto de silencio en memoria de los asociados fallecidos.

En la sesión plenaria del Consejo Directivo del día 2 de mayo, se procedió a la designación de los cargos, quedando conformado el citado cuerpo ejecutivo para 1990, de la siguiente manera:

Presidente: Sr. *Vahram Hairabedian;* Vicepresidente 1°: Sr. *Hagop Minassian*; Vicepresidente 2°: Sr. *Harutiun Sarafian;* Secretario General: Sr. *Rubén Víctor Kechichian;* Secretario Adjunto: Sr. *Hovhanes Mateossian*; Secretario de Actas: Sr. *Rolando Bergamali*; Tesorero: Sr. *Arturo Boyadjian;* Protesorero: Dr. *Roberto Polatian*; Vocales Titulares: Sres. *José Tabakian, Hovaguim Kalaidjian, Rafael Balassanian,* y *Juan Carlos Astardjian.* Vocales suplentes: Sres. *Ruben Klacherian, Juan Hovannessian, Diego Balassanian,* Sra. *Srpuhi Tcherian* y Dr. *Eduardo Dante Asilian.* Revisor de Cuentas Titular: Dr. *Daniel Vaneskehian*; Revisor de Cuentas: Sr. *Martín Yernazian.*

UGAB patrocinó Concierto de Hrachia Harutiunian

Por gentileza de la familia de Ardashes y Maricruz Vaneskehian, tuvo lugar en su residencia, el lunes 30 de abril, el concierto que, auspiciado por la filial local de la UGAB., brindó el joven y talentoso violinista Hrachia Harutiunian, que nos visita.

El artista interpretó un selecto programa de composiciones de autores armenios y universales de la música clásica, siendo premiada cada interpretación con cálidos y prolongados aplausos de un público que se manifestó ampliamente satisfecho por esta auténtica manifestación de cultura.

Entre los asistentes a este concierto se encontraba el mundialmente famoso violinista Alberto Lysy, quien, como se sabe, es el Presidente de la Fundación Musical "Yehudí Menuhin", con sede en Suiza, siendo también él quien trajo hasta nosotros al extraordinario Harutinian.

UGAB proyecta ampliar sus dependencias

Con el propósito de ampliar sus instalaciones y reacomodar así su estructura edilicia, lo que le permitirá un mejor desenvolvimiento de su función educativa y demás actividades que cotidianamente realiza la Institución, la filial local de la Unión General Armenia de Beneficencia acaba de adquirir dos nuevos predios circunvecinos a su sede social. Ellos están ubicados en la calle Cnel. Niceto Vega 4821, y en la esquina de Niceto Vega y Armenia.

EL EMBAJADOR CHILENO Y LA COLECTIVIDAD ARMENIA

Antes de partir hacia Buenos Aires —donde ejercerá la representación chilena— para presentar sus cartas credenciales en la Casa Rosada, ante el Presidente Menem, el embajador Carlos Figueroa recibió en su despacho, en Chile, al presidente de la *Fundación de Integración y Confraternidad Chileno—Argentina,* Dr. Michel Karahanian, quien es a la vez coordinador bilateral de la *Fundación Ciudad de Buenos Aires,* que preside el intendente capitalino Lic. Carlos Grosso.

INGLES — ESPAÑOL
TODOS LOS NIVELES
"Aprender Hablando"
Informes: Lunes a Jueves 8 á 12.30
21 á 23
Tel. 805—3720
Sra. Angélica

PRIMER SERVICIO
EN RELACIONES HUMANAS
Para la colectividad
Seriedad y Reserva
Sra. MARIA CRISTINA
Martes — Jueves — Sábado
15 á 19 40—4378
— SIN FINES DE LUCRO —

U. G. A. B.
ARMENIA 1322 - BS. AS.
773-2820 y 772-2617

MUSICA Y CANCIONES ARMENIAS
en discos

- Conjunto de Danzas y Canciones de Armenia Dirección: Tatul Altunian
- "Nación Gloriosa" — Música y Canciones por diferentes intérpretes
- Canciones Armenias por Manuel
- Flores de la Canción por Raissa Mguerdichian y Rupén Matevossian
- Música para Violoncello por Medea Aprahamian
- "En Vivo" Un long play con canciones por Arturo Kouyoumdjian

SCOUTS INVITA.....

Te invitamos a participar de nuestra actividad scout, todos los sábados desde las 15 horas; en Armenia 1322

Agrupación A tranik

NUEVAMENTE

* Exitosas Cenas de los Viernes *
PROMOCION 1990
Comisión de Padres

—• DESDE LAS 20 HS. • —
Comidas para Llevar

Asesoría técnica en riesgos industriales y contratación de seguros generales
ATENCION ESPECIAL A LA COLECTIVIDAD ARMENIA
Bme. Mitre 777 7° B. Capital
TE. 49-1942/1886

Merceril S.A.
Larrea 237. Capital
T.E.: 48-9343

LIGA de JOVENES

CINCUENTA AÑOS DE VIDA PLENA

Casi treinta años después de haberse fundado la filial de Buenos Aires de la Unión General Armenia de Beneficencia (1911) a iniciativa de un grupo de jóvenes, alentado por la idea y ejecución del señor Parunak Sandaljian, nace en 1940 la Liga de Jóvenes de la UGAB.

Dicho grupo, escaso en número pero sobrado en espíritu patriótico —puesto que estaba inspirado en los más nobles principios y propósitos de Parekordzagan— efectiviza esa inquietud al crear una entidad juvenil de naturaleza y contenido concebidos por la figura precitada. Esta Institución, desde sus primeras jornadas, comienza a desarrollar actividades que se hallan en consonancia con las necesidades particulares de los Jóvenes armenios de esa época, con el objetivo fundamental de perdurar y crecer a través de las décadas, consolidando así la conciencia armenista compatibilizada con el ser nacional argentino, en el parámetro primordial de la vocación de servicio desinteresado, tanto para la comunidad de sus orígenes como para la sociedad que los recibió y cobijó.

De la documentación y el testimonio de fundadores y presidentes de esta Institución juvenil, que en muy sucinta recopilación hemos podido comprobar, pudimos imponernos de inmediato de las múltiples y enormes dificultades que han soportado las primeras comisiones, en el orden material y financiero, pero que han podido sortearlas porque esos dirigentes de primera generación estaban provistos de una significativa cuota de voluntad, sacrificio y capacidad, para llegar a los resultados inmediatos y mediatos queridos por los mismos.

Transcurrieron los años y las décadas. La transfiguración estructural de la UGAB mundial, conforme a sus nuevos propósitos, ha cundido obviamente a sus decenas de filiales, por lo que Parekordzagan de Buenos Aires y su Liga de Jóvenes tampoco podían estar ajenos a ella.

Bajo una renovada mentalidad, impuesta por el imperio de las circunstancias, compulsada por la masa societaria e impulsada por el Presidente Alex Manoogian, la Unión General Armenia de Beneficencia se habría de transformar en la organización social, cultural y educativa con mayor peso específico en la Diáspora, por lo que Liga de Jóvenes, desde la década del sesenta hasta la fecha, ha asumido sus nuevas responsabilidades como un compromiso histórico ante la Armenidad.

Innumerables fueron los hechos y los actos producidos por Liga de Jóvenes en nuestra colectividad, los que han marcado un hito en distintas facetas de la vida pública comunitaria. Acontecimientos musicales, sociales, educativos, artísticos, recreativos, y hasta órganos de prensa radial y escrita propios mantenidos por espacio de años con prestigio reconocido, han servido para apuntalar esos principios y esos nuevos objetivos que hemos aludido, para beneficio de generaciones presentes y futuras.

1990 es el año del cincuentenario de Liga de Jóvenes de la UGAB, cuya conmemoración jubilar se inició con la actividad deportiva más importante de la Diáspora, al celebrarse la Décimo Segunda Olimpíada Interligas Navarsartian en Agosto de 1989, cuya organización y desarrollo estuvo a cargo exclusivamente de esta entidad juvenil, mereciendo con justicia el encomio de la opinión pública de la comunidad local, de la Diáspora y de la Patria Armenia misma, como uno de los eventos más relevantes de la juventud armenia en el mundo.

En este sentido, cabe decir que los primeros cincuenta años de existencia plena de Liga de Jóvenes —cuya celebración se halla en preparación— sin duda será acorde con la importancia del trascendental aniversario y, seguramente, habrá de extenderse a las demás organizaciones juveniles del medio local, puesto que esta etapa que culmina y la nueva que comienza para esta organización contará con la adhesión de todas y cada una de sus pares juveniles, porque también a ellas les toca de cerca este quincuagésimo aniversario de la juventud armenia de Buenos Aires.

Dr. *Eduardo Dante Asilian*

Controla Gorbachov el Proceso Ruso ?

El pasado domingo 8, el conocido periodista Mariano Grondona publicó una nota en el Diario "La Nación" que titulo "Dónde está el Piloto". Hace en ella muy sustanciosos comentarios sobre la autoridad actual de Gorbachov, y comienza refiriéndose a la manifestación habida el 1° de Mayo en la Plaza Roja, donde el premier fue abucheado debiendo abandonar el palco de honor, y dice:

El insólito espectáculo de la Plaza Roja reanimó los argumentos de quienes sostienen que Gorbachov está perdiendo el control del proceso que él mismo desató. Gorbachov, para ellos (los que abuchearon), quedará como un nuevo Kerenski, y así como la revolución contra el zar que aquél desató en marzo de 1917 en nombre de la libertad fue seguida finalmente por la revolución bolchevique de Lenín y Stalin en octubre del mismo año, a Gorbachov lo seguirá algo bien diferente de la perestroika. El jueves último, el propio presidente Bush expresó temores por el futuro de Gorbachov.

El ex-asesor de seguridad del presidente Carter, Zbigniew Brzezinski acaba de sostener, por su parte, que el riesgo es, en Europa del Este, la balcanización, y, dentro de la propia Unión Sovjética, la libanización.

Para Brzezinski, lo que está detrás de la situación revolucionaria en la Unión Soviética es el nacionalismo.

De los 290 millones de soviéticos, 145 millones son rusos, la otra mitad, no rusos. De estos otros 145 millones, 50 millones son musulmanes atraídos por el fundamentalismo del Irán y Afganistán. Estos pocos 50 millones producen, sin embargo, tantos bebés por año como los 145 millones de rusos.

La Unión Soviética debiera llamarse ahora, según Brzezinski, la "Desunión Soviética". Marx escribió en el famoso "Manifiesto Comunista", de 1848 que "un espectro recorre Europa: el comunismo". Según Brzezinski "otro espectro recorre ahora el Kremlin: el nacionalismo". Brzezinski termina proponiendo una confederación democrática entre rusos y no rusos en la Unión soviética, a la manera de los franco y los anglopariantes en el Canadá, como alternativa a otros dos escenarios hasta ahora tan terribles como probables: que Rusia vuelva a la represión del zar o de Stalin para aprisionar de nuevo a los nacionalismos no rusos o que estalle, simplemente, la guerra civil.

.....

Al llegar al poder en 1985, Gorbachov retomó el argumento donde lo había dejado Kerenski. Entre ambas empresas modernizadoras media, sin embargo, una diferencia decisiva: si para medir la clase media tomamos el número de quienes tienen educación secundaria completa, ese número era irrelevante en 1917 y había llegado a 25 millones de personas hace 30 años, en tiempos de Krushev, pero hoy sopbrepasa los 125 millones. Sólo ahora, pues, la clase media está en condiciones de sostener la modernización.

Un Promisorio Violinista

Bajo este título, el crítico musical Juan Carlos Montero escribió para La Nación su comentario acerca del concierto que, en el Salón Dorado del Teatro Colón, brindara días pasados el violinista Hrachia Harutinian, acompañado por la pianista Isabelle Trub. En la transcripción de este comentario (o crítica) respetamos al autor que escribe el apellido del violinista sin H.

Dice así, Juan Carlos Montero:

"El Teatro Colón inauguró las actividades musicales de esta temporada en su Salón Dorado, con un recital del violinista armenio Grachia Arutiunian y la pianista suiza Isabelle Trub, jóvenes integrantes del selecto grupo que se perfeccionan en la afamada Academia Menuhin, en Suiza, desde donde Alberto Lysy desarolla sólida actividad pedagógica.

El programa se inició con una acertada versión de la sonata para violín y piano de Cesar Franck. Arutiunian puso de manifiesto en ella seguridad técnica y sensibilidad artística. Su buen sonido, segura afinación y sobriedad expresiva fueron las virtudes más remarcables de la primera parte, secundado con solvencia por la pianista Trub.

Posteriormente se escuchó una agradable Rapsodia Armenia, del compositor E. Bagdassarian, en primera audición. La obra fue expresada con cálido sentimiento.

Seguidamente, "Poeme" de Chausson, y "Tzigane", de Ravel. Tanto Arutiunian, como Trub, más relajados y ya acostumbrados a las condiciones acústicas del Dorado, lograron coronar su actuación con brillo.

Para las cuatro estaciones
y todas las edades
Lanas "Hetesia"

vaneskeheian s.a.c.i.f.i.
CUEROS CURTIDOS
IMPORTACION - EXPORTACION
RAUL SCALABRINI ORTIZ 676
TEL. 854-7845 - 855-0628
BUENOS AIRES

LIGANDO

Aniversario

Estamos... y aún...

Estaremos Nos multiplicaremos

ECOS DEL 24 de ABRIL

El 24 de Abril fue siempre un día controvertido para la comunidad armenia de la Argentina. Digo ésto porque, más allá de constituir una conmemoración hacia el millón y medio de seres masacrados y de reclamar su reconocimiento por parte del Estado Turco, muchas veces, el autoritarismo de algunas instituciones empañó, aún más, nuestra tristeza y contribuyó a la desunión.

Si bien este año se decidió modificar el programa oficial de actos, realizándose en Av. Libertador y Tagle y luego colocando una ofrenda en la Plaza de Grand Bourg, a mi juicio, no se buscó otra cosa más que acercarnos a todos a la Embajada Turca.

Personalmente nunca fui partícipe de las demostraciones de protesta que allí se realizaban, principalmente, por no estar de acuerdo con la forma en que se llevaban a cabo.

No se, exactamente, qué fue lo que me impulsó este año a concurrir; quizás el hecho de que la Liga de Jóvenes lo haga contribuyó, pero yo quería saber qué era lo que ocurría allí.

Lo cierto es que una vez en la embajada sentí miedo, miedo del proceder de mis pares, miedo a la vez, a lo desconocido.

Hubó momentos en que me emocionó, cuando gritaban "Armenia unida jamás será vencida" o cuando TODOS comenzaron a aplaudir frente a la embajada, reclamando. Pero También hubo cánticos, actitudes, que me llevaron a pensar que estaban en el camino errado. Y así también lo sintió mucha gente, sintiéndose incómoda por lo que se hacía o cantaba.

Pero todo esto fué personal, quizás a alguien le sucedió lo mismo, quizás a alguien no le ocurrió nada de esto. Lo importante es que, a 75 años de la masacre; **TODOS JUNTOS,** reclamamos justicia y lo hicimos sin violencia.

Nuestro reclamo se escuchó, pero no nos olvidemos que si bien estamos demandando a Turquía por lo que ocurrió hace 75 años, también estamos solicitando justicia por lo que ocurre en estos días en Armenia.

CECILIA DJEORDJIAN
(20)

1918 — 1990
GENERACIONES,

RECONOCEOS POR SARDARABAD....

UCAB
LIGA DE JOVENES

OPINA LA JUVENTUD

LIGANDO abre sus páginas a las juventudes de las diversas *corrientes de opinión* de la colectividad.
En este caso, el tema de consulta no podía ser otro que el 24 de abril de 1915. Al respecto se solicitó respuesta a las siguientes preguntas:

1.) ¿Cuál es la visión de su agrupación con respecto al 24 de abril, en la actualidad y a 75 años de tan terribles acontecimientos?

2.) ¿Qué gestiones está llevando a cabo la misma con respecto al reconocimiento del Genocidio de 1915?

En nuestra primera entrega responde La Unión Juventud Armenia de la Federación Revolucionaria Armenia-Tashnagtsutiun (U.J.A. de la FRA) a traves de su secretaria de Prensa.

1) Como juventud de la FRA consideramos que debe replantearse y modificarse el enfoque y las actividades conmemorativas del 24 de Abril de 1915. Debemos terminar con el silencio y las cabezas bajas, el llanto y la incomprensión, para asumir posiciones reivindicativas y no recordativas, enfrentarnos con nuestro enemigo es nuestra única opción. Demostrarle que aun vivimos y que estamos dispuestos a dar batalla hasta llegar a nuestro objetivo.
En nosotros esta el cambio. No sigamos siendo los complices del silencio.

2) Para poder llevar adelante estos cambios tratamos de modificar la conciencia colectiva. Realizamos actividades que hagan sentir al joven protagonista, y no un simple receptor del acto. Relacionandonos con las juventudes políticas, ganamos terreno en el ambito nacional. Organizando mitines y manifestaciones buscamos una mayor politización, con pegatinas y afiches para la difusión.
En síntesis, una juventud que busque y no espere, que se movilice y no se aburguese. Determinación y compromiso en asumir nuestra lucha.

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Այո՛, Ճշմարիտ Ու Դրական Համերաշխութեան

Վեհափառ Հայրապետին հրահանգով՝ Վաչէ Արբ.Ցովսէփեանի, գաղութիս մէջ վերջերս (Մարտ 26–էն Ապրիլ 1), կատարած առաքելութիւնը, որուն նպատակն էր Ննկողեցւոյ տագնապին շուրջ, տեղւոյն վրայ ու լուրջ ուսումնասիրութեան մը յոյսին տակ, տեղեկագրի մը պատրաստութիւնն ու յանձնումը Ամենայն Հայոց Հայրապետին՝ կարեւոր ու դրական նախաքայլ մըն էր դէպի, գաղութս 22 տարիներէ ի վեր յուզող, հարցին ըստ էութեան ու բարւոք լուծումը:

Անմիջական հաշտութիւն մը յաջողութեամբ գոյացաւ Թեմիս Առաջնորդին ու Ննկողեցւոյ Վարչութեան վրայ մենատիրութիւն հաստատած խումբին միջեւ, առանց տակաւին բնորոշելու Առաջնորդ (ներկայ թէ յաջորդ)– վարչութիւն փոխ–յարաբերութիւններու կենսական գիծերն ու շրջագիծը, իւրաքանչիւրին համապատասխան իրաւասութիւններուն սահմանները, բայց եւ այնպէս Ննկողեցւոյ հաստատութեան կանոնագրութեան, փոփոխութեան եւ այլ բարեկարգումներու խոստումներով: Հարցեր՝ որ պիտի քննարկըվին յաւուր պատշաճի, Ս.Էջմիածնոյ մէջ, գաղութիս ներկայացուցիչներու մասնակցութեամբ ու մօտ ապագային:

Հետեւաբար՝ իբր նախապայման այս ու նաեւ հետագայ աւելի հիմնական ու արմատական բայլերու յաջողութեամբ արդիւնաւորութեան՝ չէինք կրնար չընդհատել սկսուած անշահախընդիր ու արդար պայքարը՝ Ննկողեցւոյ օրինաւորութիւնը պաշտպանելու, եւ անոր վրայ խումբի մը խարդախութեամբ հաստատած մենատիրութիւնը՝ գաղութիս ոչ–կուսակցական, կարկառուն ու անկաշառ անձնաւորութիւններով, նոր ուժերն ու ուժ ստացած վարչութեամբ մը՝ փոխարինելու գծով:

Սոյն պայքարը, էականօրէն մաքուր, կը ձգտէր պարզապէս արբգրելու, աւելի քան երկու տասնամեակներու հոլովոյթին լուրջ համեմատութիւններու հասած, սխալ մը, որուն հետեւանքով՝ 80–100 հազար հայութիւն ունեցող բարգաւաճ գաղութիս, 10–13 հազար անդամ հաշուող Ննկողեցւոյ հաստատութիւնը՝ այսօր, հազիւ թէ 300–400 անդամ հաշուէ: Մինչ տեղւոյս որեւէ հայրենակցական միութիւն դիւրութեամբ, այդ թիւին կրկինը կը հաշուէ:

Ասիկա դժբախտութիւն մը չէ՞, ո՞վ է պատասխանատուն այս ամօթալի վիճակին, կարելի չէ՞ր այս, իսկապէս արգահատելի թիւը անդամներուն բարձրացնել՝ այն մէկէ աւելի հաստատութիւններուն եւ դպրոցներուն մօտ, որոնց բացարձակ տէրն ու տիրականն է ծանօթ հատուածը, անդամարշաւ կատարելով: Գուցէ կատարեցի՞ն եւ սպասուած յաջողութիւնը չգտան:

Մեր զօրակցութիւնը, Առաջնորդին, իբրեւ հակազդեցութիւն իրեն դէմ մղուած պայքարին՝ որ ըստ էութեան հայ Ննկողեցւոյ ինքնիշխանութիւնը ճանդելու կը միտի, պայքարի հեղինակները, հարցը չարափոխելով, փորձեցինք ներկայացնել, որպէս ժամանակավրէպ հարց, իբրեւ թէ, հակադրուող ողջ հայութիւնը յուզող այսօրուան գլխաւոր հարցերուն (երկրաշարժ, Արցախ, Լիբանան եւլն.)

Գաղութիս Ննկողեցւոյ տխուր վիճակը դարմանելու համար, թափուած ազնիւ ջանքերը՝ ամենեւին արգելք չեն «վասն Արցախի ու Հայաստանի» պայքարը առաջ մղելու հանգամանքին:

Ո՞վ այնքան պարզամիտ է՝ չտեսնելու համար, որ երկու հարցերուն միջեւ հակասութիւն հաստատող կեղծ պատճառաբանութիւնները՝ կը միտին ծածկելու կատարուած իրողութեան մը նուիրակալացումը:

Ի՞նչ «ժողովրդավարական աւանդութեան ու սկզբունքներու մասին կարելի է խօսիլ, այնուհետեւ: Մանաւանդ՝ երբ կը պակսին անհրաժեշտ անկեղծութիւնն ու հասկացողութիւնը: Մեր առաջադրութիւնն է, ու կը մնայ, որ ապագային, ոչ մէկ Առաջնորդ չենդարկուի երբեմնակայիշատակ Բարգէն Արբպս.Ապատեանի, Դաւիթ Եպս. Սահակեանի եւ ներկայ Առաջնորդին ճակատագրին:

Վստահ ենք թէ՝ ներկայ կեդր.Վարչութեան մէջ, կան պարկեշտ ու բոլորանուէր անձեր, որոնք կը գիտակցին սրբագրութեան ու ժողովրդավարական իրա՛ւ հիմքերու վրայ կատարուելիք բարեկարգումներու հրամայականին, եւ մանաւանդ արդարացի կը գտնեն, այս գծով մեր յայտնած մտահոգութիւնները:

Կան Վարչութեան անդամներ, որոնք կ'ընդունին թէ՝ գաղութս, որ օժտուած է, որեան բացառիկ կառոյցներով ու միջոցներով, նոյնքան՝ ողջախոհ, ազգանուէր ու անաչառ անձնաւորութիւններով, որոնց բոլորանուէր գործակցութենէն Ննկողեցւոյ Վարչութեան ծիրին մէջ, միայն բարիք կրնայ ծնիլ թէ՝ Ննկողեցւոյ պայծառացման եւ թէ ամբողջ գաղութիս համար: Կուսակցութիւններուն ու միութիւններուն պատասխանատուութիւնն է՝ թէ ու բիկուներ կանգնիլ անոնց, որպէսզի անոնք կարենան տալ իրենց լուսագոյնը [illegible] նոյնքան՝ իրենց Ննկողեցասիրութեամբ ու բանականութեամբ, որեան իրենց մարդկային բարեկամական պատկերներով անձնուրացութեամբ ու ազգանուիրումով՝ այդ անձնաւորութիւնները իրենց կենցաղագիտական, թէ վարչագիտական, շինարար ոգին ի սպաս ու ի գործ պիտի դնեն՝ ի խնդիր Ննկողեցւոյ պայծառացման, անոր հաստատութեան վարկը, թէ Առաջնորդներու հետ ներդաշնակ գործունէութիւնը «ինչպէս նաեւ անոր շուրջը վստահութեան մթնոլորտը վերահաստատելու ազնիւ նպատակներուն: Բայց աստի՝ ազգային իրատես ու առողջ հիմքերու վրայ, այսպէս խարըսխուած համերաշխութիւն մը՝ անփոխարինելի երաշխիք է՝ միանգամընդմիշտ վերջ դնելու, աղայական բմահաճոյքի ենթարկուելու անարգանքը մեծարժէք Թեմիս Առաջնորդներու, ըստ կամս փոխելու վտանգաւոր բաղաքականութեան:

Ննկողեցւոյ հաստատութեան յետամնացութեան պատճառներէն՝ յիշեցինք միայն մի քանի օրինակներ, առանց մխրճուելու անոնց մանրամասնութեանց մէջ:

Ի յայտ կու գայ վերոյիշեալ յստակացումներու լոյսին տակ, թէ՝ փաստօրէն կը սխալին անոնք, որոնք, շարունակելով իրենց մտածը թափել, բեթեւամտօրէն կը զրպարտեն մեզ, իբրեւ թէ «կղերապետութեան վերահաստատումի ձգտող նախածեռնութեանց կառիճն» յծուղներ··· ըլլանք:

Առ ի լուսաբանութիւն՝ «կղերապետութիւն»ը որեան հայոց պատմութեան համար, նոյնքան ալ մեզի համար՝ օտարամուտ ու խորթ բառ է:

Ինքնահիացումի մէջ ինկած ինքնամոխ «համերաշխութեան յանձնառու»–ն, ի՞նչ բառարանէ փոխ առած է զայն, արդեօք: Հաւանաբար՝ միջնադարեան հաւատաքննութեան ուղեցոյցերէ, ուրկէ ըստ երեւոյթի ներշնչուելով, ստացած ըլլալու է թէ՛ ժողովրդավարական–յառաջադիմական, թէ համերաշխութեան–համագործակցութեան լարերու վրայ, յետադիմութիւն խաղալու կոչումը, ինչպէս նաեւ պառակտում ցանելու շնորհը:

Այդպէս կոչուած «կղերապետութիւն» հաստատելու փորձ դատապարտելով ու բացարձակապէս մերժելով հանդերձ, հարց կու տանք թէ՝ ինչպէ՞ս կրնանք որակել տիրող իրավիճակը գաղութիս եկեղեցական կազմակերպութենէն ներս··· Պարկեշտօրէն, արդեօ՞ք կուսակցապետութիւն: Սխալած չենք, ճիշդ բառը կ'օգտագործենք:

Եթէ բռնի ուժի տակ, պայման է՝ ընտրութիւն կատարել «կղերապետութեան» ու «կուսակցապետութեան» միջեւ՝ անվարան պիտի արտայայտուէինք այս վերջինին դէմ:

Եթէ իսկապէս համերաշխութիւնն ու համագործակցութիւնը կը գտնուին մեր ընդդիմախօսներուն մտասեւեռումին կեդրոնը, ինչպէս որ տեղի–անտեղիօրէն կը կրկնեն աջ ու ահեակ՝ թող բարեհաճին զանոնք գործով, դրականօրէն ցոյց տալ: Փաստօրէն թո՛ղ ապացուցանեն, որ այդ պատճառաբանութիւնները չեն միտիր ծածկելու՝ Ննկողեցւոյ վրայ կուսակցապետական դրութիւնը նուիրակալացնելու կոչուած, իրենց մթին ծրագիրները:

Թող դադրին հատուածական բարոզչութիւն ընելու գծով՝ վնասել գաղութին, անվայել ու անտեղի պիտակներ փակցնելով անոնց, որոնք չեն բաժներ իրենց յառաջդիմութեան–ժողովրդավարութեան թիւր ըմբռնումները եւ օրինաւոր պայքար կը մղեն վասն արդարութեան:

Հերիք է ջայլամի իմաստութեամբ, տղայութիւն ընել եւ ասոր–անոր գաղութիս մէջ տեղ ունենալ–չունենալը տնօրինելու մեծամտութիւն ցուցաբերել:

Ցաւալի է, որ ծանօթ հատուածը, տակաւին թէ՛ կը յամենայ իր կոյր կեցուացքին վրայ, թէ՛ յաւակնոտութեամբ ասպարէզ կը կարդայ ազնիւ ազգայիններու ու միութիւններու դէմ եւ թէ կը մեղանչէ համերաշխութեան համագործակցութեան ոգիին դէմ, խնդրոյ առարկայ հարցերուն հետ կապես անհրաժեշտ այսօր, աւելի քան երբեմն:

Աւելի՛ն, իր «կը մնանք յանձնառու համերաշխութեան գրութիւնը՝ շատ աւելի կը պառակտէ, քան՝ կը միացնէ եւ շատ աւելի կը հրահրէ, քան՝ կը հանդարտեցնէ «երբեմնի տխուր ժամանակները յիշեցնող··· գրչապայքարը· ուր ինքնուզած մխրճուիլ» (···)

Ցամենայն դէպս, գրութեան բովանդակութիւնն ու ոճը անյարիր են ներկայ հանգրուանին թելադրած հաշտութեան հրամայականին: Եթէ սոյն գրութիւնը ցոյց կու տայ բան մը, ապա, ցոյց կու տայ թէ՝ ուրիշներէ գերազանցօրէն աւելի, ինքը, նոյնիսկ այդ հատուածն է, որ պէտք ունի այն «հաստութեան դասի, զոր չէ դադրած ուրիշներու յանձնարարել:

Հակառակ այս իրադրութեան եւ իրատես ըլլալով հանդերձ, տիրող տրամադրութիւններուն նկատմամբ՝ կը զօրակցինք ու կ'աջակցինք Վեհափառ Հօր ի նպաստ պատուիրակին՝ որպէսզի այս արդ լուծումը, որուն կը ձգտինք բոլորս, չոշափելի իրականութիւն դառնայ մօտ ապագային, յօգուտ Հայց–Առաքելական Ննկեղեցւոյ ամբողջ գաղութիս:

(Շար.ը էջ 7)

Կը Բաւէ՛ Խոչընդոտել Հայութեան Միասնականութիւնը

Գրեց՝ Օհան Պոտրումեան

Ի վերայ այսր ամենայնի, յետագային, Հայաստանի Հանրապետական օրերուն, իշխող կուսակցութիւնը՝ Հ.Յ.Դ.–ն հրահրեց եղբայրական կռիւներ, մավզերիստական շարժումներով, մինչ երկրին մէջ կը մոլեգնէր սովը մարդկային կեանքեր կը խլէին համաճարակները, որոնց պատճառներէն մէկն ալ վարչական ապիկարութիւնն էր: Այդ բոլորին իբրեւ հետեւանք ունեցանք չարաչար պարտութիւն մը Քարապէիիրի բանակէն, ինչ որ յանգեցաւ Ալեքսանտրապոլի ամօթալի դաշնագրին...:

Հայ ժողովուրդին սպառնացող վտանգի այդ օրերուն, Հ.Յ.Դ.ն եթէ մէկդի նետէր իր մենատիրական զգացումները, եւ խաղաղասիրական հաստատութիւն ունենար ձեռք երկարելու Հիւսիսի հզօր դրացիին՝ Ռուսիոյ, վստահաբար Սարտարապատով, Ղարաքիլիսայով ու Բաշ Ապարանով կերտուած ապահով հայրենիք մը պիտի ունենար հայութիւնը, որ հաւանաբար պիտի հռչակուէր «Խորհրդային Հայաստանի Անկախ Հանրապետութիւն»:

Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը, իբրեւ դեռակատարներ եւ իրագործող ուժերէն մէկը ազատագրական պայքարին, 100 տարիներ շարունակ պատրաստութիւնները ընծեցաւ: 1920 Նոյեմբեր 29–էն ետք, ան ստեղծեց գործունէութեան նոր դաշտ մը սփիւռքի մէջ, որ թշնամական դիրքորոշում որդեգրեց նորաստեղծ Հայկական Հանրապետութեան հանդէպ, հետեւելով «ձերմակ Ռուսեր»ու օրինակին: Այսպիսով, Դաշնակցութեան ամբողջ գործունէութիւնը Խորհրդային Հայաստանի դէմ իշխանութիւնը տապալել ձգտող պայքարի բնոյթ ստացաւ, երկար տասնամեակներ մոռացութեան տալով արեւմտահայոց արդար դատը:

Անցողակի նշած ըլլանք այն տխուր շարքը հակահայրենական եւ ըստ էութեան՝ հակահայկական գործունէութեանց, որոնք դրսեւորուեցան Հ.Յ.Դ.–ի պատմութեան վերջին 70 տարիներուն ընթացքին, օտարներու հետ զանազան բանակցութիւններու եւ անջատ դաշնակցութիւններու ճանապարհով: Ու թէեւ այս հապանգիկ նշումը չի փոխեր մեր պատմութեան նորագոյն շրջանի այդ տխուր եւ ամօթալի էջերը վերաբանալու, սակայն ի տես Հ.Յ.Դ.–ի հրապարակագիրներու ինքնաճով վերջին ելոյթներուն, ստիպուած կ'ըլլանք ատեն ատեն վերյիշեցնելու այդ բոլորը՝ ի ցոյց եւ ի տես միամիտ մխիթարու:

1921 թուականին Բոլշեւիկներու հետ Ռիկայի անյաջող բանակցութիւնները, որոնք յանգեցան Հ.Յ.Դ.–ի հակամէծամասնական այլ նպատակի մը յարդարումին մասնակցելուն: Ապա, 1929–ի տխրաբերչակ «Պրոմեթէ»ի գաղտնի համաձայնութիւնները այլազգի վտարանդիներու հետ՝ տապալելու խորհրդային կարգերը Անդրկովկասի մէջ: Այնուհետեւ՝ Ղարաբաղի մէջ, 1930 թուականին հրահրուած ըմբոստութիւնը, որ գործն էր «Պրոմեթէական»ներուն, եւ որ յանգեցուց բազմաթիւ հայերու ջարդին եւ դէպի Սիպիր աքսորումին (տես՝ Ս.Վրացեան, «Ճուշապատում»): Ու տակաւին, իբրեւ հետեւանք հակահայրենական այդ գործունէութեանց եւ Թրքահայոց դատի կամաւոր մոռացումին, Հ.Յ.Դ.–ի ներսը ստեղծուած երկպառակտումները, որոնցմէ ամենէն նշանակալից եղաւ Շահան Նաթալիի եւ իր համախոհներուն շարժումը ֆրանսայի մէջ, որ ծանօթ է «Մարտկոցական շարժում» անունով: Աւելի ուշ՝ 1939–ին եւ այնուհետեւ, Բ.Աշխարհամարտի տարիներուն, սերտ համագործակցութիւնը նացիներու հետ՝ գլխաւորութեամբ Դրոյի Դրաստամատ կանայեան:

Իսկ ինչ կը վերաբերի Հ.Յ.Դ.–ի սփիւռքեան գործունէութեան, ան յատկանշուեցաւ, մանաւանդ Սուրիա–Լիբանանի մէջ, ազգային երկպառակութեան, եկեղեցիի երկփեղկումի, Հ.Ռ.Ը.Մ.ը գրաւելու հետեւողական աշխատանքներով, որոնք ի վերջոյ յանգուցին սփիւռքահայութեան ուժերու ջլատումին:

Խորհրդային Հայաստանի ստեղծումէն ետք, հայութիւնը եւ յատկապէս սփիւռքահայութիւնը կարծեց պահ մը, թէ բնականոն վերապրումի շրջան մը պիտի թեւակոխէր: Հայութիւնը սխալեր էր սակայն: Դրդումովը օտար զանազան ուժերու, Հ.Յ.Դ.–ն փաստօրէն լծուեցաւ հայրենի հողերուն վրայ իր կորսնցուցածը սփիւռքի մէջ վերստանալու գործին, իբրեւ ներքին յեղափոխական ուժ: Եկեղեցին, կրօնական ժողովները, բազմական խորհուրդները եւ անոնց ոսոխականութիւնը, ահաբեկչութիւնն ու «սեւացուքէեան» հաղթականութիւնը օգտագործելով իբրեւ զէնք եւ միջոց: Երկար պիտի ըլար հոս ներկայացնել փաստերը այդ բոլորին, որոնք պիտի վկայեն Տաճն կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան բռնագրաւումէն եւ Անթիլիասի գահակալէն վանեցման Հայոց ազատագրութեան սերտ համագործակցութեան մը, վասն մեր ազգային բոլոր ազնիւ հարցերուն:

Ահաւասիկ մէկ աղօտ ուրուագիծը այն բազմերանգ գործունէութեան զոր առուց տարաւ ու կը տանի Հ.Յ.Դ.–ն 100 տարիէ ի վեր:

1920–ի Նոյեմբերէն յետոյ Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը գաղութներու մէջ հրահրեց պառակտումներ եւ տեւապէս աստղութիւն սերմանեց: Անոր վերին ղեկավարութիւնը, չկարողանալով իր կամքը պարտադրել սփիւռքահայուն վրայ, դիմեց նաեւ ահաբեկչական միջոցառումներու, եւ հայրենասէր գործիչներ գոհ ինկան Դաշնակցութեան ահաբեկիչներու գնդակներուն, պարզապէս որովհետեւ համաձայն չէին անոր գործելակերպին:

Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը ոչ միայն մազաչափ օգտակարութիւն չունեցաւ վերածնած մեր հայրենիքի վերաշինութեան եւ վերելքի գործին, այլ ճոխիկ ծաղրի ենթարկեց կատարուած հսկայական իրագործումները եւ այդ իրագործումներուն կերտիչները:

Նշաւ ժամանակ, որ Հ.Յ.Դ.–ն կանգ չառնելով որեւէ բանի առջեւ, իր կարելին ըրաւ Ռ.Ա.Կ.–ը ներկայացնելու երբեմն իբրեւ «ֆափիթալիսթ», իսկ երբեմն «բոլշեւիկ»:

Իսկ Համաշխարհային Բ.պատերազմի վերջաւորութեան, երբ, ատեն մը, Արեւելք–Արեւմուտք յարաբերութիւնները, գոնէ երեւութապէս սիրալիր մնացին, Հ.Յ.Դ.–ն կարծ ժամանակի մը համար Դաշնակիցներուն յարած էր ու կը գովաբաներ Խորհրդային Հայաստանը եւ 25 տարուան հակախորհրդային իր պայքարը մոռցած «բոլշեւիկ» ոճիմը կը գովաբաներ:

«Թուական մըն է Նոյեմբեր 29–ը, պատմական թուական մը հայոց պատմութեան մէջ, ճակատագրական թուական մը, որ եկաւ յեղաշրջելու Հայաստանի ժողովուրդին կեանքը դժուարին օրերուն մէջ: Գովեստի խօսք միայն կրնանք ըսել պատմական այս թուականին համար, որ խաղաղութիւն բերաւ», կը գրէր Հ.Յ.Դ.–ի Բիւրոյի այն ատենուան օրկան «Ծուսաբեր», 2 Դեկտ. 1947–ի իր թիւով, իսկ 9 Փետր. 1949–ին, ուստում մը ես կատարելով նոյն թերթը կը գտնէր՝ «Շնորհիւ Լենինի եւ Ստալինի իմաստուն եւ ազգային քաղաքականութեան, հայկական արուեստը զարգացաւ»:

Ու տակաւին, այստեղ կարելի է յիշել, որ ցուրտ պատերազմի տարիներուն եւ յետագային, Հ.Յ.Դ. երկար տարիներ ընծցուկը կը վայելէր Մ.Նահանգներու եւ անոր դաշնակիցներուն հակախորհրդային եւ հակահայաստանեան խայտաբղետ դաշնակիցներուն եւ կազմակերպութիւններուն, որուն վերջին վկայութիւններէն մէկը կը հանդիսանայ ամերիկեան բանակի պաշտօնաթերթին՝ «Տիը Սթարզ էնտ Սթրայփս»ի 1984 թիւերէն մէկուն 13–րդ էջին վրայ «Տիը Ռուբցաւ Արմինիըն Թերրըր Քեմբէյն» խորագրով, Էսսոշիէյթըտ Փրէս գործակալութեան թղթակից Քերըլին Լէշի ստորագրութիւնը կրող յօդուածը, ուր սեւով ձերմակի վրայ թարգմանաբար կը կարդանք.«Միւսը փրօ–արեւմտեան Հայկական ծեղսպանութեան Արդարութեան Մարտիկներ կազմակերպութիւնն է, որ կը կարծուի թէ կցուած է Հ.Յ.Դաշնակցութեան, խաղաբական կազմակերպութիւն մը՝ որ Բ. Աշխարհամարտէն ի վեր հակահամայնավար երկիրներու ընծցուկը կը վայելէ»:

Ցաւալի է իսկապէս այդ տխուր պատկերը կազմակերպութեան մը հասցէին, որ ինքզինքը կը ներկայացնէ երբեմն իբրեւ խաղաբական, երբեմն յեղափոխական, իսկ յաճախ ալ, հայրենանուէր նկատելով:

Հայկական այս գործելակերպերուն լոյսին տակ, պէտք չէ՞ հարց տալ, թէ ո՞րն է արդեօք կողմնորոշումը Հ.Յ.Դ.–ի, ի՞նչ է իր ուզածը, ու վերջապէս՝ այս ընթացքով ո՞ւր կուզէ առաջնորդել հայութեան այն հատուածը, որ իր ազդեցութեան տակ կը գտնուի:

Հայ ժողովուրդը եթէ գործով պիտի երթայ դէպի միասնութիւն ու համագործակցութիւն՝ ճամբան մէկ է: Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը պէտք է հիմնական վերատեսութեան ենթարկէ իր կեցուածքը հանդէպ Խորհրդային Հայաստանի, սփիւռքի կուսակցութիւններուն, կազմակերպութիւններուն եւ կառոյցներուն: Ժամանակն է որ, մէկ կողմ ձգած, կարծրացած ու ժամանակավրէպ գործելակերպը, ինչպէս նաեւ մենատիրական ամէն ոկրտում, ձեռ–ձեռի տուած մեր միւս ուժերուն հետ, յծուի Հայ Դատի համատեղ հետապնդման աշխատանքներուն, հայրենիք–սփիւռք միասնականութեան ամրապընդումին, ազգային կառոյցներու համակարգուած գործունէութեան՝ իրեն ենթակայ կազմակերպութիւններուն թելադրելով իրական միասնականութիւն, հրաժարելով Հայ Եկեղեցւոյ երկփեղկումը բաջալերելու եւ իւրացնելու իր ձգտումներն:

(Շար. եւ Վերջ)

Այո՛, Ճշմարիտ Ու Դրական Համերաշխութեան

(Շար. էջ 6–էն)

Կը յուսանք ու կը մաղթենք, որ յետայսու հարկ չըլլար անդրադառնալ անհանոյ երեւոյթներու, որոնց բարձումը կրնայ մեծապես երաշխաւորել՝ գիտակցութեան բարձր ոգիով, ինչպէս նաեւ դրական ու անշահախնդիր մօտեցումով ձեռք բերուած իտէալ համագործակցութիւն մը, վասն մեր ազգային բոլոր ազնիւ հարցերուն:

Հաշտութեան մախաճ՝յլը, զոր միմիւթարութեամբ ընկալեցաւ բոլորէս, պէտք ունի ամրապնդուելու: Այսօր երբեմ ,թիթը չէ անհետիորեն յետիրացաւ, եւ ալ աւելի վիրաւորիչներ կատարելու, ինչ, պատրուակի տակ, ներկայանան անհնէ,

ՄԵՆՔ ՊԻՏԻ ՅԻՇԵՆՔ ԱՊՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆՀԻՆԳԱՄԵԱԿ

Տասնամեակ մը եւս եւ արդէն այս աշխարհէն մեկնած պիտի ըլլաք Մեծ Եղեռնի վերջին վերապրողները: Ապրող ո՛չ մէկ հայ պիտի կարողանայ իր յետնորդ սերունդներուն փոխանցել՝ ամբողջ ժողովուրդի մը վրայ գործադրուած 20-րդ դարու առաջին ցեղասպանութեան կենդանի վկայութիւնները:

Մենք ենք, Եղեռնի սերունդին երկրորդ, երրորդ, չորրորդ, հինգերորդ սերունդները, սերունդներ՝ որոնք չենք ճաշակած հաթաղանի հատու հարուածները, չենք բալած Տէր Զորի այրող աւազներուն վրայ, սակայն կեանքի իւրաքանչիւր բալափոխին իրենց երեսները խամճուած են դառնութեամբը՝ անհայրենիք մարդու երեսին շպրտուած նախատինքներով, զգացած ենք կեանքը ճանկռելով ապրելու տառապանքը, բայց եւ արեան ամենավերջին կաթիլին մէջ՝ ապրած ենք հայ մնացած ըլլալու բաղձութիւնը:

Եղեռնի սերունդին վերջին վերապրողները կը մեկնին, պիտի մեկնին այսպէս անշշուկ, իրենց շուրին տակ տեսնելով վերընձիւղումը սերունդի մը՝ որ պիտի շարունակէ հետապնդել իրենց արցունքով, արիւնով, աղ ու հացով բաթախուած սուրբ աւանդը:

Մենք ենք ուրեմն ժառանգորդները այդ դատին, ու պիտի մնանք պահանջատէրերը, այնքան ատեն որ, մեր կարգին, այդ աւանդը կը փոխանցենք սերունդէ-սերունդ:

Ու հիմա, 75 տարուան պայքարի ու վերապրումի հաշուեկշիռը կատարելով, պիտի հարց տանք մեզի, թէ արդեօք կրցա՞ծ ենք ոստում մը կատարել այդ աւանդի նուաճման ճանապարհին վրայ:

Անկասկած: Առանց երկմտանքի պիտի կրկնենք, թէ հայ ժողովուրդի դէմ գործադրուած ցեղասպանութիւնը ձախողեցաւ իր ընդհանրապետական մէջ: Չէ՞ որ մեզի կանխածագրուած էր դառնալ բանգարանային մնոյշ մը, ապականեալ ցուցափեղկին մէջ *մաւսիթ*ներու սպիտակ ոսկորներու կողքին ցուցադրուելու համար՝ հետաքրքիր այցելուներու առջեւ, որպէս հին, անհետացած ժողովուրդի մը մնացորդները:

Գերմանական ծրագիրը՝ բրեական գործադրութեամբ, սահմանուած էր մեզ ատ յաւէտ ջնջել այս աշխարհի երեսէն, որպէսզի բնաջնջուած այդ ժողովուրդին հետ թաղուէր նաեւ ամօր դատը:

Հող՝ առանց ժողովուրդի եւ ժողովուրդ՝ առանց հողի:

Որքա՜ն հրաւացի է յեղ մեծ հայասէր Գոկտան կեմպարսկին, որ 1·5 միլիոն նահատակներու թիւին մէջ չէր սահմանափակեր մեր ազրեքգութիւնը: *«Տակաւին կը մնայ չյուծուած, այդ կոտորածին վեց միլիոն չծնած, դեռ չսաղմնաւորուած զոհերու դիմաց փոխհատուցման հարցը, քանի որ 1914 թուին կ'ապրէր 5 միլիոն հայ, հետեւաբար հաշուի առնելով բնական ազը անցած 50 տարիներու ընթացքին, անոնք այժմ պէտք է ըլլային աւելի քան 10 միլիոն, իսկ իրականութեան մէջ անոնց թիւը հազիւ կ'անցնի 4 միլիոնը: Այս է 50 տարի առաջ հայերու նկատմամբ իրագործուած ցեղասպանութեան յաւելեալ արդիւնքը:»*

Այս տողերը ան կը գրէր 1965-ին, քառորդ դար առաջուան տուեալներով:

Մենք շնորհակալ ենք բոլոր այն հայասէր օտարներուն, որոնք կատարեցին մեր կորուստին իսկական վիճակագրութիւնը: 1·5 միլիոն, 2 միլիոն, թէ չսաղմնաւորուած 5 միլիոն: Միեւնոյնն է մեզի համար: Այժմու Թուրքիոյ հետ մենք ունինք արեան հաշուեյարդար մը, ոչ մահուան դէմ մահ սերմանելով, այլեւ՝ մահուան դիմաց կեանք սերմանելով:

Ի՞նչ ենք մենք Եղեռնէն 75 տարիներ ետք: Կրցա՞ծ ենք փոխհատուցել թուական մեր կորուստը:

Նթէ բնական աճով, մեր թուաքանակը այսօր պէտք է տարբերէր 15-էն 20 միլիոնի սահմաններուն մէջ, հազիւ 7 միլիոն ենք հայրենիքով, ներքին եւ արտաքին սփիւռքով: Ձիշդ է, չենք կրցած *լրիւ* փոխհատուցել այնքան կենսական թուական կորուստը մեր, սակայն, 7 միլիոնին փաստը կը համոզէ մեզ, բոլ համոզէ թուրքը, թէ ձախողեցաւ ցեղասպանութիւնը:

Կոտորակուած, անհող գաղթականներու հաւաքածոյ մըն էինք 75 տարիներ առաջ, պատարագներու խունկերու ծուխներուն մէջ կը փոթռէին սփոփել մեր վիշտը՝ մեզ սպանդանոց առաջնորդած երկիրները, կ'ապաւինէինք գուրին եւ ողորմածութեանը անոնց, որոնց բաղաքական, տնտեսական եւ ռազմագիտական շահերուն համար զոհասեղանի բագինին առջեւ կը հեղէին մեր արիւնը:

75 տարիներու հեռատութիւնն ու անցած մեր ճանապարհը չափելով, մենք խած ենք մեր գոյատեւութեան իրաւունքը, լինելութեան անհահանջ փաստը տուած՝ մեր 7 միլիոնով, մեր դատին կառչած նոր ու առոյգ սերունդով, Ծիծեռնակաբերդի բարձունքին՝ Եղեռնի Ցուշարձան բարձրացող միլիոններով, սփիւռքի ամբողջ տարածքին մեր հարիւրաւոր դպրոցներով, ակումբներով, եկեղեցիներով, մշակութային եւ մարզական հաստատութիւններով:

Ահա, ա՛յս է եղած մեր պատասխանը ցեղասպանութեան:

75 տարիներ ետք մենք ունինք հաշուեյարդար մը նաեւ հողային իմաստով:

75 տարիներ ետք, դժբախտաբար, մենք չկրցանք փոխհատուցել հողային մեր կորուստը եւ պատմական հայրենիքի տարածութեան 9/10-ը դեռ կը գտնուի բռնագրաւեալ վիճակի մէջ: Բայց պիտի երբեք մտահան չընենք այն իրողութիւնը, թէ յաջողեցանք պարտութեան մատնել ցեղասպանութեան երկրորդ նպատակը՝ հողազրկումը մնացորդացին, Եղեռնէն ապրողներուն:

Ինչ որ ունինք, ինչ որ կայ այս աշխարհի բարեխիղճ վրայ՝ որպէս

ՀԱՅՈՑ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ

30,000 քառ. քլմ. տարածութիւն, կայք մը, վայր մը, որ կը կոչուի Ազատ Հայաստան, բաւ է յիշեցնելու ցեղասպանութեան ենդինակներուն եւ անոնց ժառանգորդ սերունդներուն, թէ չի կրնար մարիլ եւ պիտի չմարի 9/10-ին վերատիրանալու մեր հետակայ նպատակը:

Կրնան փոխուիլ եւ փոխուեցան բաղաքական մեր հայեացքները ու ըմբռնումները այդ հողաշերտին վրայ գոյութիւն ունեցող վարչակարգերուն համեմատ, կրնան նոր պահանջներ նոր անակնկալներ պարգեւել մեզի, բայց հողն ու ժողովուրդն են մնայուն կռուանները մեր գոյութեան: Մեր բոլոր սոփհստութիւններն ու անհաշուենկատ յոռետեսութիւնները ոչինչ կը փոխեն այդ իրողութիւնէն: Վերջին հաշուով հայրենի այդ հողու ու անոր վրայ տառապանքով գոյատեւող ժողովուրդն է որ կը հանդիսանայ միակ ուժը՝ որ կրնայ ձեռնպահ մնալ ամուր չեռարանը մեր հողային պահանջատիրութեան:

Ահա թէ ինչո՛ւ, այդ հողի գոյութեան փաստն է որ դեռ կը հալածէ մարիտը, վէմը, ամրակուռ խարիսխը՝ մեր պահանջատիրութեան:

Ահա թէ ինչո՛ւ, այդ հողի գոյութեան փաստն է որ դեռ կը հալածէ ցեղասպանը 75 տարիներ ետք: Անկատար մնացած ցեղասպանութեան ուրուականը դեռ կը սաւառնի հայրենի երկնակամարին վրայ, հին գործելակերպով, նոր ձեւերով, հաթաղանի ժանգոտած մետաղին տեղ, գերարդիական գործարաններէն նոր դարու ելած ու փայլփլուն զէնքերով, այն տարբերութեամբ միայն, որ սպանդանոց առաջնորդուող գլխիկոր զանգուածին փոխարէն, հայրենի սարին ու բարիճ պաշտպան սէգ ժողովուրդ մը ունինք: Ժողովուրդ մը՝ որ գիտէ հեղել իր արիւնը անմնացորդ՝ այդ սուրբ հողաշերտին համար, որովհետեւ չունի այլեւս նահանջի ոչ մէկ հետնակայ:

Եղեռնէն 75 տարիներ ետք, երբ մեր ժողովուրդը կ'ապրի նոր ժամանակներու իր ոո՛ր վերածնունդը, ազգային իմքնագիտակցութեան նոր յարութիւնը, երբ 75 տարիներու ուրացումներէն ետք կը բարձրացնէ հայրենի հողին միանալու Արցախեան արդար Շարժումը, պիտի երբեք չմոռնանք թէ մեր հաշուեյարդարը առաջին հերթին այժմեան թրիական հանրապետութեան եւ թուրք ժողովուրդին հետ է: Ժամանակները կրնան փոխոխութեան ենթարկել մեր ռազմավարութիւնը եւ Արցախի շարժումը այս օրերուն կրնայ գրաւել առաջնահերթ տեղը, բայց մեր ուշադրութիւնները պիտի մնան սեւեռուն՝ Արեւմտահայաստանի գրաւեալ հողերուն վրայ: Թուրիհոյ մէջ է չարիքներու արմատը:

Եւ եթէ 75 տարիներու ընթացքին լուծուել չէ ունեցած Հայկական Դատը, որովհետեւ աշխարհը առաջնորդող այսպէս կոչուած մեծ պետութիւնները ունին իրենց պատասխանատուութիւնը: Պաշտօնապէս դեռ չէ դատապարտուած Թուրքիոյ գործադրած ցեղասպանութիւնը հայ ժողովուրդի դէմ ո՛չ Խորհրդային Միութեան եւ ո՛չ ալ Միացեալ Նահանգները կողմէ: Այս երկիրներէն իւրաքանչիւրը իր տնտեսական, քաղաքական եւ ռազմագիտական շահերէն մեկնած, կը վարաքի ճանչնալ ցեղասպանութեան փաստը, չվշտացնելու համար Թուրքիան: Եւ որովհետեւ այսպէս է քաղաքական անբարոյութիւնը, 21-րդ դարու նախաշեմին, աստղերու ճանապարհը խոզարկող այս երկիրները կը հանդուրժեն, որ գոյութիւն ունենայ Սումկայիթ մը, Գաֆու մը, Քամպոնիա մը···: Զդատապարտելով ցեղասպանութիւնը, անոնք փաստօրէն կը դառնան մեղսակից՝ ցեղասպանութեան:

Ինչ ալ ըլլան այսօրուան ուրացումները, մենք կը շարունակենք մեր հողային դատին հետապնդումը՝ հնարաւոր բոլոր միջոցներով – ցոյցերով, հաղորդագրութիւններով, գիրքերով, մամուլով, օտար խորհրդարաններու մէջ մեզի ի նպաստ կարծիքի ստեղծումով –, որովհետեւ կը հաւատանք որ փոփոխութեան կրնան ենթարկուիլ այսօրուան քաղաքական շահերը, իմաստազուրկ կրնան դառնալ այսօրուան ռազմագիտական խարիսխները: Ստեղծուած նոր իրավիճակին մէջ կրնան մեզի ի նպաստ առաջանալ բարեփոխութիւններ, որոնք պէտք է օգտագործել հետամահայկական կանխամշակուած ծրագիրի մը հիման վրայ:

Մինչ այդ սակայն, Ապրիլ 24-ի 75-րդ տարեդարձի հրամայականն է ազգովին կանգնիլ հայրենիքի ժողովուրդի կողքին՝ անոր հզօրացման եւ բարգաւաճման համար: Մեր միակ փրկութիւնը կը կայանայ հայրենիքի տնտեսական հզօրացման մէջ: Երկրաշարժի բնական աղէտը եւ շրջափակման անմարդկային աւերները կարելի պիտի ըլլայ վերացնել ներդրումներ կատարելով հայրենի հողին վրայ, հայրենիքի տնտեսութիւնը դարբերելու համար ենթակայութեան վիճակէն, իմքնուրոյնութիւն տալով անոր: Տնտեսական իմքնաբաւութիւնն է միակ ճշմարիտ ուղին մեր փրկութեան: Աշխարհի հզօր երկիրները իրենց քաղաքական կշիռը կը պարտին՝ իրենց հզօր տնտեսութեան: Այս է, որուն պէտք է ձգտի հայ ժողովուրդը – զօրացնել հայրենի տնտեսութիւնը՝ քաղաքական աւելի կշիռ ու աւելի հեղինակութիւն ունենալու համար: Այս ճանապարհով է որ մենք պիտի բեկանենք քաղաքական ճշմարտութիւնները եւ տնտեսական շրջափակումները:

Մենք պէտք է շարունակենք թէ ու թիկունք կանգնիլ հայրենիքին, ո՛չ միայն որպէս որդիական պարտականութիւն, այլ անոր համար ճանի, որ մեր գոյութիւնը արտասահմանի մէջ կը պարտինք այդ հայրենիքի գոյութեան: Այլապէս, ի՛նչ իմաստ եւ ի՛նչ նշանակութիւն պիտի ունենայ ազգապահպանութեան եւ հայապահպանութեան մեր պայքարը, երբ չբերնք քաղաքամայր Երեւանը, Սեւանը, Ջուարթնոցը, Գառնին ու Գեղարդը, արձութեան Արցախը:

(Շար.ը էջ 9)

Պուէնոս Այրէս

Հակիրճ Զրոյց Փրոֆ. Գէորգ Բրուտեանի Հետ

Իր մեկնումէն միայն երեք օր առաջ, հանդիպումներով խըճողուած սուղ ժամերէն կրցանք օգտուիլ եւ մտերիմ զրոյց ունենալ հայրենի միջազգային ճանաչողութեան արժանացած ակադեմիկոս փիլիսոփայ դոկտ. Գէորգ Բրուտեանի հետ, իջեւանած Ուիլթըն Փալաս Օթէլի մէջ: Մէկ օր առաջ զինքը լսեր էինք Մեծ Եղեռնի 75 ամեակի առիթով, Արժէնթինահայ Մշակութային Միութեան տան մէջ կազմակերպած մամլոյ ասուլիսին թէ՝ Մարաշ տան մէջ տուած դասախօսութիւնը՝ որոնց մասին անջատապէս արտայայտուած ենք:

Զրոյցը, հանդիպում մը ունենալու եւ մեր մտահոգութիւններուն խարիսխ կազմող հարցերուն անդրադառնալու ծիրին մէջ էր, ինչպէս՝ Արցախի հարցի, եւ այլ տիրող անորոշութեան եւ անախորժ դէպքերու պատճառներու մասին: Մեր այն արտայայտութեան թէ՝ քաղաքական եւ դիւանագիտական թերութիւններ երեւան եկած են, թէ՝ Խ.Միութեան կեդրոնի մամուլը մեզի զօրաւիգ չէ եղած, թէ՝ Մ.Կորպաչով նուազ շահագրգռութիւն ցուցաբերած է մեր կենսական իրաւունքներու նկատմամբ, մեծայարգ ակադեմիկոսը, պատմական եւ դրական մօտեցումով ըսաւ.

—Ամբողջ տարիներու ընթացքում արցախցին չէ հանդուրժել ադրպէյճանցիներին, անոնց հայավնաս գործելակերպին համար: Ամբողջ ժողովուրդ է արցախցին: Ոչ ոք ուշադրութիւն չէ դարձուցած անոր ապահովութեանը եւ կենցաղային պահանջներուն: Փերեսթրոյքան անոնց թեւեր տուեց եւ մոսկուայի դիմեցին ներկայացուցչական մարմինով մը: Անոնք խանդավառ վերադարձան: Բայց հարցը այնտեղ էր, որ զիրենք ընդունող մարմինները քաղաքական միջին աստիճանի իրաւասութեան տէրեր էին, որով երբ հարցը Մ.Կորպաչովի հասաւ, ան կտրուկ յայտնեց թէ ոչ մէկ հողային փոփոխութիւն կարելի է, որը չի նպաստեր ժողովուրդներու բարեկամութեան: Եթէ Ստալին ժամանակին սխալ է կատարել, այդ սխալը պէտք է ուղղել: Բայց այդ կարգի սխալներ բազմաթիւ են Խ.Միութեան տարածքին որոնք լուրջ քննարկութեան կարօտ են: Այժմ, Միութեան սահմաններէն դուրս գոյութիւն ունեցող հարցերուն լուծումն է անհրաժեշտ եւ անհետաձգելի: Քրեմլին համաձայն գտնուած է Արցախի հարցին մէջ մշակութային եւ հաղորդակցական հարցեր լուծել: Երկրին ղեկավարները ընդհանրապէս մտահոգ են էթնիքական հարցերու լուծման նկատմամբ: Արցախի հարցը, իմ կարծիքով, աւելի շատ՝ հողային հարց չէ, այլ Արցախի ժողովուրդին ճնշուածութեան հետ աղերս ունի: Պէտք է փրկուի ան: Թող Մոսկուան կառավարէ զայն: Այստեղ ռեալական հարց կայ: Ընդառաջելով Հայաստանի կառավարութեան դիւանագիտական եւ քաղաքական թերիներին մասին ձեր դիտողութեան, կարելի չէ քաղաքականութեան մէջ վստահ լինել մշակուած ծրագրի մը վրայ քանի որ միշտ անակնկալներ վերապահուած են: Ներկայիս, իմ կարծիքով, Արցախի քաղաքական դրութիւնը այնքան …րուած է, որ ենթարկուելու է ուղղակի Նախագահին: Ժամանակը պէտք է մարէ ատելութիւնը: Այլ պարագային շարունակ արիւն թափուելու է:

Ինչո՞ւ Քրեմլին կտրուկ չի միջամտեր պատահարներուն՝ մեր հարցումին, տոքթ. Գ.Բրուտեան պատասխանեց.

—Երկար տասնամեակներ այնքան բռնութիւն եղեր է որ եթէ այդ կերպ միջամտութիւն ունենայ պիտի ըսուի թէ դեմոկրասիա չկայ: Քրեմլին չունի հարցերը դեմոկրատական ձեւով լուծելու փորձառութիւնը, որով միշտ փորձեր է կատարում թէ ո՛ր կերպ գործելակերպ ունենալ ներկայացող հարցերու լուծման նկատմամբ:

Վերջին զրոյցը եղաւ այն հարցին մասին թէ՝ հայկական եղեռնը ցեղասպանը ինք տակաւին չէ ընդունած: Ամերիկան չուզեր ճանչնալ կատարուածը: Իսկ մենք շարունակաբար կը գրենք այդ մասին: Մեր դատը օտարին ճանչցնելու համար բաւական չէ որ միայն հայերս գրենք: Միջազգային շահագրգռութիւն արթնցնելու ենք օտարազգի գրողներ ներգրաւելով: Մեր գրելիք յօդուածները անոնց գրել տանք: Նոյնը կ'ընէ այսօր Թուրքիան:

(Շար.ը էջ 10)

Հ.Բ.Ը.Մ. Կեդրոնական Վարչական Ժողով
Ապրիլ 11, 1990

Յարգելի Պր. Վլատիմիր Մովսիսեան
Առաջին քարտուղար
Հայաստանի Համայնավար Կուսակցութեան
Երեւան, Հայաստան

Սիրելի Պր. Մովսիսեան,

Գոհունակութեամբ տեղեկացանք թէ մեր հայրենիքի գոյութեան այս ճակատագրական շրջանին կուսակցութեան Առաջին քարտուղարի պատասխանատուութիւնն ու պատիւը ընծայուած է Ձեզի:

Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը, բովանդակ աշխարհի հայութեան հետ, սրտատրոփ կը հետեւի Մայր Հայրենիքի առօրեայ իրադարձութիւններուն եւ իր պատմական առաքելութեան հաւատարիմ՝ իր նիւթական եւ բարոյական աղբիւրները ի սպաս կը դնէ անոր Վերականգնումի դժուարին այլ վսեմ գործին:

Մեր հայրենիքը հարուածող բնութեան աղէտով յառաջացած կործանումը, միացած մեր ժողովուրդին ու երկրին սպառնացող այլ վտանգներուն, խորապէս կը մտահոգէ մեզ եւ անհրաժեշտ կը դարձնէ որ բոլորս միացեալ ջանքերով թիկունք կանգնինք մեր հայրենիքին:

Այսօր, որեւէ ատենէ աւելի, հայ ժողովուրդը պէտք ունի համազգային միացեալ քաղաքականութեան մը, որ յարգելով միատեղ ռամկապետական բոլոր ազատութիւնները, բոլոր հոսանքներուն ու բոլոր շրջանակներուն մտածումին կիզակէտը դարձնէ Հայաստանի վերապրումը եւ հայ ժողովուրդի փրկութիւնը:

Կը մաղթենք որ Հայաստանի ժողովուրդը, բոլորուած Ձեր հայրենանուէր անձին եւ Ձեր գործակիցներուն շուրջ, յաջողի իրականացնել այնքան ցանկալի համազգային այդ քաղաքականութիւնը եւ անոր առաջադրած փրկարար նպատակները:

Այս առիթով կու գանք ջերմօրէն շնորհաւորել Ձեզ եւ Ձեզի մաղթել կատարեալ յաջողութիւն՝ հայ ժողովուրդի ծառայութեան Ձեր ազնիւ առաքելութեան մէջ:

Լաւագոյն ցանկութիւններով՝
Ա. Մանուկեան
Պատուակալ Նախագահ

ՄԵՆՔ ՊԻՏԻ ՅԻՇԵՆՔ՝ ԱՊՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Գիտակցելով, որ մեր ժողովուրդը մէկ է եւ միասնական ի Հայաստան եւ ի սփիւռս աշխարհի, այսօր աւելի եւս հրամայական է այս երկու հատուածներու միասնականութիւնը, համագործակցուած եւ ներդաշնակուած համատեղ աշխատանքը, մեր ժողովուրդին պարտադրուած հիմնական հարցերու կապակցութեամբ: Մենք կը գիտակցինք, թէ Հայաստանը, գտնուելով խորհրդային համակարգին մէջ, դեռեւս չի կրնար վարել արտաքին ինքնուրոյն քաղաքականութիւն: Սակայն ասիկա չի նշանակեր բնաւ, որ հայրենիքն ու արտասահմանը չդառնան լծակից իրարու, լրացնեն եւ ամբողջացնեն զիրար, իւրաքանչիւրը իր մարզէն ներս, որպէսզի հայրենիքին չկատարածը կատարէ սփիւռքը, սփիւռքին չկատարածը՝ կատարէ հայրենիքը: Մենք այս ձեւով է որ կ'ըմբռնենք հայրենիք-սփիւռք համագործակցութիւնը, որ պէտք է դուրս ելլէ հանդիսակատարութիւններու մակարդակէն, վերածուելու համար ազգային միասնական քաղաքականութեան մը: Ժամանակը կը սահի եւ մենք չունինք պերճանքը սպասումի եւ վարանոտ վերաբերմունքի: Մենք կը գտնուինք լինել թէ չլինելու հրամայականին առջեւ: Մենք կը գտնուինք մեզի պարտադրուած գոյակռիւին դիմաց: Պատուով եւ արժանապատուութեամբ վերցնենք մեզի նետուած այս ձեռնոցը, եւ փաստենք, թէ ի զուր չէ 1.5 միլիոնի թափած արիւնը: Փաստենք, թէ մեր ժողովուրդը ունի իր արժանի աւանդը համաշխարհային քաղաքակրթութեան մէջ եւ պիտի շարունակէ այդ աւանդը դնել՝ գալիք դարերու ընթացքին: Փաստենք, թէ մեր ժողովուրդը արժանի է մուտք գործելու 21-րդ դար, իր հզօր տնտեսութեամբ, իր բարձր գիտութեամբ եւ մշակոյթով:

Եւ այսպէս, ժամանակներու թաւալքին հետ պիտի շարունակենք մեր պայքարը՝ մինչեւ արդար հատուցում, մինչեւ վերատիրացումը մեր պատմական հայրենիքին եւ վերամիացումը՝ հայ ժողովուրդի զոյգ հատուածներուն:

Անոնք նահատակուեցան՝ որպէսզի ապրինք մենք:
Կ'ապրինք մենք՝ որպէսզի հետապնդենք իրենց աւանդը:

ՅԱԿՈԲ ՊՕՂՕՍԵԱՆ

Պուէնոս Այրէս

Շնորհակալագիրի Յանձնում Գերաշնորհ Գրիգորիս Եպս. Բունիաթեանին

Խ. Միութեան դեսպանը շնորհակալագիրը կը կարդայ, աջին՝ Սրբազան Առաջնորդը, Տէր եւ Տիկ. Անթոսեաններ եւ հիւպատոսը

Հինգշաբթի, Ապրիլ 19-ին բազմամարդ էր Արժանթինի մօտ Խորհրդային Միութեան դեսպանատունը: Ներկայ էին հայ եւ օտար մամուլի թղթակիցներ, հասարակական կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ, բարձրաստիճան հիւրեր, մայրաքաղաքէն հայ համայնքի ներկայացուցիչներ:

Խորհրդային Միութեան Դեսպանը ի նշան երախտագիտութեան Խորհրդային Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի եւ Նախարարներու Խորհուրդի Շնորհակալագիրը յանձնեց Արժանթինի Հայոց Հոգեւոր Առաջնորդ Տէր Գրիգորիս Եպս. Բունիաթեանին:

Դեսպանը յանուն Խորհրդային Միութեան եւ Հայաստանի կառավարութեան շնորհակալութիւն յայտնեց աշխարհի բարի կամքի բոլոր ժողովուրդներուն, ի մասնաւորի Արժանթինի ժողովուրդին եւ տեղիս հայ համայնքին 1988 Դեկտեմբեր 7-ի երկրաշարժի Հայաստանին պատճառած վիշտն ու աւերածութիւնը մեղմելու ջանքերուն համար:

Յայտնի է որ Արժանթինի հայութիւնը աւերիչ երկրաշարժէն անմիջապէս յետոյ հագուստի, պարենամթերքի, դեղորայքի եւ անհրաժեշտ այլ իրերու պաշար կուտակեց եւ օդային ճամբով առաքեց Հայաստանի աղէտեալ գօտին: Հանգանակուած է նաեւ մէկ միլիոն երկու հարիւր հազար տոլար՝ նպատակայարմար ձեւով հայրենիքին օգնելու համար:

Հայաստանը երախտապարտ գտնուեցաւ իրեն օգնութեան հասած երկիրներուն, կազմակերպութիւններուն եւ անձանց հանդէպ: Այս օրերուն աշխարհիս վրայ ամէն տեղ, Խորհրդային Միութեան դեսպաններուն ձեռքով շնորհակալագիրներ եւ մետալներ կը տրուին օգնութեան գործի ժրաջան ներկայացուցիչներուն:

Շնորհակալագիրին մէջ ի մէջ այլոց ըսուած է. «Ձեր անձնական աւանդը, Ձեր մեծահոգի նուիրումը ընդմիշտ կը մնան հայ ժողովուրդի երախտագէտ յիշողութեան մէջ»:

Զուարդ տրամադրութեամբ եւ ծափողջոյններու տարափի ներքոյ Դեսպանը Շնորհակալագիրն ու Մետալը կը յանձնէ Գրիգորիս Սրբազանին: Մետալին վրայ գրուած է. «Վեհանձնութիւն, գթասըրտութիւն»:

Գերպետութիւններու ցուցաբերած փոխըմբռնումի այս օրերուն, հաճելի էր տեսնել որ աշխարհի ժողովուրդները պատրաստակամութիւն ցուցաբերեցին բաժնելու հայուն վիշտը Աւստրալիայէն մինչեւ Ճարոն եւ Լենինկրատէն մինչեւ Ափրիկէ... Իրական եղբայրութեան զգացում. առանց անոր կարելի չէ մարդկային ցեղի յարատեւումը մեր օրերուն...

Հայ ժողովուրդը երբեք պիտի չմոռնայ եղբայրութեան այն ամուր եւ յուսադրող ձեռքը, որ իրեն երկարեցին աշխարհի ժողովուրդները: Երեւանի «Զուարթնոց» օդակայանը օրական տասնեակ օդանաւեր կ'իջնէին՝ բերելով պարենամթերք, դեղորայք, հագուստ-կապուստ եւ մանաւանդ քար ու բետոնի տակէն աղէտեալները փրկելու արհեստավարժ մարդիկ: Ճիշդ է, կարելի չէ երկրաշարժները կանխել, բայց մեր փոքր ժողովուրդին կորուստը շատ աւելի մեծ պիտի ըլլար, եթէ աշխարհը մեզի ձեռք չերկարէր... Կ'անցնին տարիները, հայ ժողովուրդը կը բուժէ իր վէրքերը, կը վերականգնուին մեր հայրենիքին աւերուած գիւղերն ու քաղաքները, բայց մենք միշտ երախտանիքին պարտ կը մնանք մեր նեղ օրին մեզի հասած կենսական օգնութեան համար:

Բնական է այս մտածումները ունէր նաեւ Գրիգորիս Եպիսկոպոսը, որ սահուն սպաներէնով կարդացած իր շնորհակալական խօսքին մէջ ի մէջ այլոց ըսաւ. «Անձիս ընդմէջէն Հայաստանի կառավարութիւնը կը մեծարէ Արժանթինի հայ համայնքը: Յիրաւի, մեր գաղութը, ցնցուած մեր հայրենիքին հասած բնական աղէտի մեծութենէն, աննկարագրելի առանդ ցուցաբերեց նախ անմիջական օգնութեան, ապա' երկարատեւ օգնութեան ծրագիրով մը միութիւն հասցնելու եւ մինչեւ այժմ կը շարունակէ մտածուած ու լաւ կազմակերպուած օգնութիւնը կատարել:

Երկրաշարժէն ետք ես երկու անգամ գտնուեցայ Հայաստան, երկրաշարժին վայրերը եւ կրնամ հաստատել թէ շօշափելի են թէ' Խորհրդային Միութեան հանրապետութիւններէն, թէ' արտասահմանէն եւ թէ' Սփիւռքէն հասած օգնութեան արդիւնքները: Հսկայական է խորհրդային կեդրոնական կառավարութենէն եւ խորհրդային հանրապետութիւններէն հասած օգնութիւնը: Լենինականը, Սպիտակը, Կիրովականը, Ստեփանաւանը եւ աւերուած միւս շրջանները տակաւ առ տակաւ կը վերաշինուին: Կասկած չկայ որ մի քանի տարի ետք, երբ աղէտի գօտիին շինարարութիւնը աւարտին հասնի, երբ աւելի դիմացկուն, գեղեցիկ եւ յարմարաւէտ շէնքեր բարձրանան, կեանքը իր բնականոն ընթացքին մէջ կը մտնէ: Այն ատեն ամբողջ աշխարհի բարի կամքի տէր մարդիկ, որ օգնութեան փութացին տառապեալ հայ ժողովուրդին, նաեւ հայ սփիւռքը հոգեկան մեծ գոհունակութիւն պիտի ունենան վերականգնումի գործին իրենց ցոյց տուած նիւթական եւ բարոյական աջակցութեան համար:

Շնորհակալութի՜ւն Խորհրդային Միութեան դեսպանատունին, որ միշտ պատրաստակամ գտնուեցաւ իր միջոցները տրամադրելու՝ դժուարութիւնները հարթելու համար:

Շնորհակալութի՜ւն Աէրոֆլոթին, Աէրոլինէասին, Փանամին եւ էր Ֆրանսին իրենց օդանաւերը անվճար կերպով տրամադրելու համար:

Շնորհակալութի՜ւն ձեզի՝ հայ համայնքի ներկայացուցիչներ, որ առաջին վայրկեանէն սկսեալ զոհողութիւններ յանձն առիք եւ կը շարունակէք յանձնառու ըլլալ՝ ձեռք մեկնելով Հայաստանի ձեր եղբայրներուն եւ քոյրերուն: **Ձեր բոլորին անունը աներեւոյթ, բայց անջնջելի տառերով գրուած են:**

Մեծապէս շնորհակալ եմ այս պարգեւատրութեան համար: Առանց կեղծ համեստութեան գիս արժանի չեմ նկատեր անոր: **Բուն պարգեւատրուողը հայ համայնքն է»:**

Մամուլէն կը տեղեկանանք որ Արժանթինի հայոց ժրաջան Առաջնորդ Գրիգորիս Եպիսկոպոս շուտով պիտի մեկնի Սուրբ Էջմիածին Ամենայն Հայոց Հայրապետ Վազգէն Ա-ի բառերով «Նոր կարեւոր պաշտօնի մը լծուելու»: Մեկնումէն առաջ ան հանդիսաւոր արարողութեամբ մը Պուէնոս Այրէսի հայ համայնքին պիտի թողու իրեն յանձնըւած մետալը որպէս առարկայական վկայութիւն իր խօսքերուն:

Այս առիթով բարի ճանապարհ կը մաղթենք մեր եկեղեցւոյ այս ժրաջան եւ արժանաւոր ծառային: Կանաչ ճամբայ Աստուծոյ եւ մեր եկեղեցւոյ ծառայութեան գործին մէջ...

Դոկտոր Սամուէլ Անթոսեան

Հակիրճ Զրոյց...

(Շար. էջ 9-էն)

—Բոլոր տեմոկրատական ճշմարիտ եղանակները փորձելու է, պատասխանեց ակադեմիկոսը, համաձայն եմ ձեզի: 1987-ին, մեր յայտնի պատմագէտ Սիրարփի Տէր Ներսիսեանը, երբ Լոնտոն էր գտնուում եւ Հայկական Հարցի մասին պատրաստած երկասիրութիւնը ուզում էր ներկայացնել այնտեղ կատարած համաժողովին, հրաժարեցաւ զայն հրապարակել նախապատուութիւնը զիջելով կովկասագիտութեան վարիչ Զարլ Թաուսէնթի, եւ թողուց որ ա՛ն հրատարակէ «Հայաստան Քաղաքակրթութեան օրրան» գիրքը: Այդ ըրաւ, որպէսզի օտար հայանպաստ դէմք մը եւս աւելնայ, մինչդեռ Ս. Տէր Ներսիսեանը գիտութեամբ եւ պատրաստութեամբ անհամեմատօրէն բարձր էր Թաուսէնթէն: Այդպէս է, Թուրքերը այդ բանը շատ լաւ հասկցած են եւ աղաւաղուած իրենց հրատարակութիւնները տուած են օտարներուն:

Արդէն գինքը տանելու եկեր էին Արխենթինահայ Մշակութային տանէն երկու անդամներ, որով Փրոֆ. Բրուտեանին հրաժեշտ տալ ստիպեցանք, նկատելով որ անբողջապէս գրաւուած էին ժամերը: Բայց եւ այնպէս մեզ գոհացուց նաեւ այսքանը զոր կրցանք, իր մէկ ողջունելով հեռատես, այլ մանաւանդ խաղաղ նկարագիր մը, որ յատուկ է դիւանագիտական պատրաստութիւն ունեցող անհատներու. հակառակ անոր որ ինք պարզապէս փիլիսոփայ է: Իսկ ո՞վ կրնայ ժխտել որ դիւանագիտութիւնն ալ փիլիսոփայելու կերպ մըն է: Ուղղակի գիտութիւն մըն է առանց որուն անկարելի է նպատակի մը հասնիլ արդի քաղաքակրթութեան լաբիւրինթոսին մէջ:

ՎԱՉԷ ՍԵՄԵՐՃԵԱՆ

Անցեալ շաբաթ զարմանալի եւ յատկանշական երկու դէպքեր մեր ուշադրութիւնը գրաւեցին: Առաջին ողջունելի դէպքը պատահեցաւ արեւելեան Գերմանիա, յանուն իր ժողովուրդին կ'ընդունի պատասխանատուութիւնը հրեայ կիներու, մանուկներու եւ այրերու նուաստացուցած, վարարումին եւ սպանութեանց մէջ: Տխուր եւ ամօթահար կը զգանք եւ կը ճանչնանք գերմանական պատմութեան վրայ ծանրացող այս բեռը»:

Կը խղդրենք աշխարհի հրեաներէն որ ներեն մեզի: Կը խնդրենք իսրայէլի ժողովուրդէն որ ներէ մեզի՝ խրայէլի հանդէպ Արեւելեան Գերմանիոյ ցոյց վարած կեղծաւոր եւ թշնամական պաշտօնական կեցուածքին համար, ինչպէս նաեւ 1949էն ետք մեր երկրին մէջ գործադրուող հրեայ ծագումով քաղաքացիներու դէմ տարուած հալածանքին եւ պարտադրուած ստորնացուցիչ համար:»

«Կը յայտարարենք մեր պատրաստակամութիւնը՝ կարելիութեան սահմաններուն մէջ, ամոքելու վերապրողներուն հոգեկան եւ ֆիզիքական տառապանքները, ինչպէս նաեւ կատարելու արդար հատուցումներ նիւթական բնոյթով»:

Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ 1949ին հաստատուած համայնավար վարչակարգը բացարձակապէս եւ հետեւողականօրէն մերժած է ճանչնալ Ողջակիզումի եւ գերմանական նոր պետութեան միացեալ պատասխանատուութիւնը, յայտ վերագրելով գերմանացի փաշիստներու որոնց դէմ...պայքարեր էին համայնավարները:

Մինչ Ուլրիխներ եւ Հէոնըկըրներ կը յամառէին մերժել որ գերմանացի ժողովուրդին անունով եւ անոր համար պատմութեան մեծագոյն ոճիրներէն մէկը գործուած էր այլ ժողովուրդի մը դէմ, արեւմուտքի դաշնակից Դաշնակցային Գերմանիոյ պետութիւնը ճանչնալէ ետք ազգային պատասխանատուութիւնը Ողջակիզումին մէջ, միլիառաւոր տոլարներու հատուցում կատարեր էր թէ՛ հիթլերական դժոխքէն վերապրողներուն, թէ՛ Իսրայէլի, եւ կը շարունակէ կատարել:

Ապրիլ 12, 1990ին, կատարուած այս պատմական յայտարարութեան նախորդած էր համայնավար վերջին վարչապետ Հանց Մոտրովի Փետրուարին կազմած նամակը ուղղուած հրէական կազմակերպութեան մը: Նամակին մէջ կը հաստատէր թէ *«իր կառավարութիւնը կը ճանչնայ ամբողջ գերմանացի ժողովուրդին պատասխանատուութիւնը՝ անցեալին գործուած ոճիրներուն համար, ակնարկելով անոնց Հրէական Ողջակիզումին»:*

Համայնավար վարչակարգի ապագայացնող լուծէն ազատագրուած եւ պատմական ռամկավարական սկզբունքներով ընտրուած գերմանական խորհրդարանին միաձայն բուէներով վաւերացումը ողջակիզումը ճանչցող որոշմանէն, նոր անկիւնադարձ մըն է գերմանացի ժողովուրդին համար:

Պատմական Տեմոքրատ նոր վարչապետ Լոթար տը Մեզիէրի ֆաշալներուն եւ նոր կուսակցութիւններուն օրհնութիւնը վայելող դրական այս մեր կարգ ցոյց տալու ազատօրէն ապրող գերմանացի ժողովուրդին բարոյական բարձր մակարդակը:

Գերմանացիներու պատմական ամէնէն օր մը ետք, Ապրիլ 13ին, Մոսկուայի մէջ նախագահ Միխայիլ Կորպաչեւ վաւերաթուղթերով լեցուն անոնց նոր կը յանձնէր Լեհաստանի նախագահ Վոյչէխ Սարուզելսկիի գլխաւորած պատուիրակութեան որ պաշտօնական այցելութեան մը ընթացքին մէջ էր:

«Այս ողբերգութեան մասին խօսիլը դիւրին չէ, բայց անհրաժեշտ է» ըսաւ Կորպաչեւ, ակնարկելով շուրջ 15,000 լեհ սպաներու զանգուածային ոչնչացումին որոնք տեղի ունեցեր էին 1940 Ապրիլ–Մայիսի ընթացքին, Քաթինի խիտ անտառին մէջ:

Ցանցնուած սնոտուկներուն մէջ կը գտնուէին ՔԷյ· Ճի· Պի·ի հաւաքած եւ ստանձած բոլոր վաւերաթուղթերը՝ սպաննուած լեհ սպաներու մասին եւ անոնց դէմ գործուած ոճիրներուն առնչուող:

«Հոս եւ արտասահման գտնուող արխիւները գննելէ ետք հասանք այն եզրակացութեան որ Քաթինի մէջ գտնուող սպաները հրացանազարկ եղած ու թաղուած հին Ստալինի գաղտնի ոստիկանութեան կողմէ» յայտնած է Վանդա Փորսանովա՝ լեհ–խորհրդային յարաբերութեանց պատմութիւնը ուսումնասիրող յանձնախումբին բանբերը:

Հիթլեր-Ստալին ոչ յարձակողական դաշնագիրի ստորագրութենէն ետք (Օգոստոս 1939), երբ Լեհաստանը Խորհրդային Միութեան եւ Գերմանիոյ միջեւ բաժնելու դաւադրութիւնը գործադրութեան դրուեր էր, լեհական բանակին շուրջ 15,000 սպաները ձերբակալուելով խորհրդային գաղտնի ոստիկանութեան յանձնուեր էին· ապա՝ բոլորը անյայտացեր էին: 1943ին Նացիստական 4500 դիակներ կը յայտնաբերէին Քաթինի անտառին մէջ: Նացի–համայնավար փորձականացի պատերազմին մէջ Ստալին վարպետօրէն մեղադրեր էր Հիթլերը որպէս գլխաւոր տնօրինողը զանգուածային այդ ոճիրներուն: 10–11 հազար մնացեալ սպաներու բաղուած վայրերը ապահովաբար ի յայտ պիտի գան Ապրիլ 13ին կատարուած ոճիրի ճանաչումէն ետք:

Մինչեւ անցեալ շաբաթ, խորհրդային պաշտօնական կեցուածքն ու բացարձակապէս ուրացումի պատերազմի մէջ էր: Եւ ահաւասիկ, հազարաւոր սպաներու ոճիրներուն մէջ ներգրաւուած վաւերաթուղթերը եւ այլ փաստաթուղթեր՝ իմքնութեանց վաւերացումները, հաստատելու համար որ եթէ ոչ խորհրդային ժողովուրդը, ապա խորհրդային պետութիւնը ժառանգականօրէն պատասխանատու է մարդկութեան դէմ գործուած ոճիրի մը:

Յաջորդ տարիներու ընթացքին ծրագրուած եւ գործադրուած քարոզչական հարիւրաւոր զանգուածային ոճիրներ գործուած են խորհրդային Միութեան մէջ· զոհերու թիւը անհաւատալիին կը հասնի· 17 միլիոնէն մինչեւ 70 միլիոն կը գնահատուի զոհուածներուն թիւը: Բայց եւ այնպէս գործուած բազմաթիւ ոճիրներէն գէթ մէկուն պատասխանատուութեան ճանաչումը «բարոյական արդարութիւն» մըն է սպանուածներուն հանդէպ, ինչպէս գնահատեր էր Լեխ Վալեսա:

***

1990, Ապրիլ 12–13:

Անցեալին գործադրուած երկու ցեղասպանական ոճիրներու ճանաչում պետութեանց կողմէ, որոնց ներկայ իշխանաւորները ոչ մէկ առնչութիւն ունեցեր են գործուած ոճիրներուն հետ:

Ցապաղած ճանաչում, սակայն բարոյականութեան յաղթանակը ողջունելի պէտք է ըլլայ:

1918 Դեկտեմբեր 6:

«ԽՈՐՈՒՆԿ Է ՎԻՇՏ ԱՁՆ ՎԱՏ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆԴԻՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ ՈՐ ՎԻՃԱԿՈՒԹԵԱՆ ԻՄ ՀԱՁ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ, ԻՄ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆՆ ԵՒ ԹԱԿԱՁ ԿԱՐԳ ՄԸ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿՈՒՐՏԻՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ ԴՈՒԱՌՐՈՒԱԾ:

«ԱՁԳԱՅԻՍ ՋԱՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՆՈՑՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՁԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԵՐԿՈՒՍՏԼԻՔ ՍՊԱՆԱԾ ԵՆ ԻՄ ՍԻՐՏՍ ԿՈՏՐԱԾ ԵՆ: ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՈՐ ԱՁՍ ԳԱՀԻՆ ԲԱՐՁՐԱՑԱՁ, ՀՐԱՀԱՆԳԵՑԻ ՈՐ ՀՆՉՈՒԻՐԻՔԻՆ ՄԸ ԿԱՏԱՐՈՒԻՒ ՈՐՊԷՍԶԻ ՀՐԱՀՐԻՋՆԵՐԸ ՅՈՏՕՐԻՆ ՊԱՏԺՈՒԻՔԻՆ· ԲԱՑԱՁ ՉԱՆԱՉԱՆ ԱԶԴԱԿՆԵՐ ԱՐԳԻԼԵՑԻՆ ԻՄ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՍ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԴՈՐՇԱԴՐՈՒԻՔԻՆԸ:

«ՀԱՐՑԸ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՀՆՉՈՒԻՔԵԱՆ ԱՌԱՐԿԱՁ Է ԱՁՄ: ԱՐԴԱՐՈՒԻՔԻՆԸ ՇՈՒՏՈՎ Ի ԳՈՐԾ ՊԻՏԻ ԴՐՈՒԻ ԵՒ ԱՁՍ ՏԱՃՂ ԴԷՊՔԵՐԸ ԵՐԲԵՔ ՊԻՏԻ ՁԿՐԿՆՈՒԻՔԻՆ:»

Սուլթան Մուհամմետ Զ.
Հրովարտակ՝ ստորագրուած
1918 Դեկտեմբեր 6ին:

Ցեղասպանութեան եւ Ա· Համաշխարհային պատերազմի աւարտէն եւ Իթթիհատական ոճրագործներու կարգադրուած փախուստէն ետք, յաղթական դաշնակիցներու՝ Պոլիսը գրաւելու օրերուն կատարուած լուրջ եւ պատասխանատու հրովարտակային այս յայտարարութեան բովանդակութիւնը եթէ իմաստ մը ուներ 1918ին, ասիի կ'իմաստաւորուի մեզի համար այսօր, Ցեղասպանութեան 75րդ տարեդարձի օրերուն, հակառակ Սուլթանին գործածած անգոհացուցիչ բառերուն:

Խե՜ղճ Սուլթան Մուհամմետ Զ·

Իր յաջորդները՝ որպէս նախազգաճներ, ոչ միայն կը կրկնէին ցեղասպանութիւնը, այս անգամ Բիւրտերուն վրայ, այլ մինչեւ օրս, մինչեւ Թիւրկուազ Օզալ տակաւին տկար սուլթանի մը կորովը չկրցան ցուցաքերել, յայտարարելու որ «ցեղասպանութիւն գործուած է Թուրքիոյ մէջ՝ մեր նախորդներուն կողմէ, ներողութիւն կը խնդրենք՝···» եւայլն, եւայլն:

Թուրքիոյ հանրապետութեան ղեկավարները կը մնան մարդկային եւ հասարակական անբարոյականութեան բաղաքական պատուանդանին ամէնէն վարի տանգխամատին վրայ, որպէս ուրացումի եւ խեղաթիւրումի գերագոյն տիպարներ:

Արեւելեան Գերմանիոյ խորհրդարանին եւ նախագահ Կորպաչեւի հռապարակային ճանաչումն ու դատապարտութիւնը անցեալի ոճիրներուն, մարդկային մեր խղճին կը հանդարտեցնէ, որովհետեւ հրեաներու կամ հրեաներու դէմ գործուած ցեղասպանական ոճիրը ուղղուած էր ջոլոր մարդկութիւններուն դէմ, հայերուն դէմ եւ համայն մարդկութեան դէմ: Իսկ պաշտօնական դատապարտութիւնը, երկարամեայ ուրացումներէ ետք, յուսի նշոյլ մըն է որ տասնամեակներով կը փնտռենք եւ որ առ յաւէտ կորսուած կը նկատենք: Այդ յոյսին փոքր յայտնագործումը նոյնիսկ կը հրեւեցնէ մեզ:

Կու գանք այն համոզումին, մանաւանդ հայկական ցեղասպանութեան 75–ամեակի այս օրերուն, որ մարդկային խղճին ու բաղաքակրթական ըսկզբունքները ամբողջութեամբ չեն մեռած տակաւին, աշխարհի կարգ մը մասերուն մէջ: Իսկ Թուրքիոյ պետութեան համար, բաղաքակրթութեան սկզբունքի, արդարութիւն, մարդկային խղճի, բարոյականութիւն, հասկացողութիւններ որոնք գոյութենէ դադրած են Սուլթան Մուհամմետ Զ.էն ետք...

Յուշ Երեկոյ

Տէր Ցարութիւն Ծ.Վրդ.Մուշեղեանի
Մահուան Քառասունքին Առիթով

Հովանաւորութեամբ՝ Հ.Ա.Եկեղեցւոյ Կեդր.Վարչութեան,
Կազմակերպութեամբ՝ Նախկին Սաներու:
Շաբաթ 12 Մայիս 1990, ժամը 18-ին
«Հայ Կեդրոն» Սրահին Մէջ

. Կը խնդրուի զայս ընդունիլ իբրեւ հրաւէր:

Velada de Homenaje
Con motivo de los 40 días del fallecimiento del

Archimandrita Harutiun Dzairakuin Vartabed Mushian

Auspiciada por la Inst. Adm. de la Iglesia Armenia
Organizada por sus Ex-Alumnos

Sábado 12 de mayo - 18.00 horas
Salón " Centro Armenio"

. Se ruega aceptar este aviso como invitación.

El concejal Nahabetian promovio y fundamento homenaje al pueblo armenio

En la sesión del 24 de abril del Honorable Concejo Deliberante de Avellaneda, el Concejal *Sergio* Carlos Nahabetian pidió la palabra y rindió homenaje al pueblo armenio, con motivo de conmemorarse el 75° aniversario del Genocidio de 1915.

Transcribimos seguidamente, del Diario de Sesiones, la parte pertinente de este homenaje:

HOMENAJES

I

Al pueblo armenio

SR. PRESIDENTE (Basilico).—Con la palabra el señor concejal González.

Sr. GONZALEZ.— Quisiera proponer, señor presidente, que el honorable cuerpo se aparte del reglamento para rendir homenaje al pueblo de Armenia.

Sr. PRESIDENTE (Basílico) .— En consideración la moción del señor concejal de la UCeDé.

Se va a votar.

—Aprobado.

Sr PRESIDENTE (Basílico) .— Para rendir un homenaje al pueblo armenio, tiene la palabra el señor concejal Nahabetián.

Sr. NAHABETIAN.— Gracias, señor presidente.

Quiero agradecer a los señores presidentes del bloque del Partido Justicialista y del bloque de la Unión Cívica Radical, y en general a todos los señores concejales, que me permiten hoy rendir un homenaje a mis antepasados.

El 24 de abril se cumplen setenta y cinco años del primer genocidio del siglo XX, cuyo único objetivo fue el exterminio total de los armenios. Muchos se preguntarán cuál fue la causa de semejante atrocidad. A comienzos del año 1915 había en el Imperio Otomano más de dos millones de armenios que convivían con el pueblo turco. Compartían la música, las danzas, las comidas, hasta sus vestimentas eran semejantes. Pero distante de producirse una consolidación de la convivencia y una integración cultural, ideólogos turcos cuyas teorías gravitaron en la orientación política del gobierno llevaron adelante el concepto de otomanización.

La otomanización significaba la supresión de todas las características diferenciales y típicas de las nacionalidades. Aquél que no aceptaba subordinarse a ese ideal era considerado un obstáculo, inmoral, y debía ser suprimido sin ningún tipo de contemplaciones. Y los armenios tenían idioma propio; los armenios enseñaban su cultura; su historia de más de tres mil años, sus tradiciones; eran monogámicos, defendían derechos territoriales y eran cristianos. En definitiva: eran para los turcos una presencia innegable de diferenciación nacional y, por ende, contrariaban el ideal nacional turco.

Y fue así como se asesinó a los hombres para que no se pudieran armar en contra de los turcos; a las mujeres, para que no pudieran procrear armenios, y a los niños, porque eran un futuro peligroso. La orden era terminante, como lo prueba un telegrama fechado el 15 de mayo de 1915: "Ha sido precedentemente comunicado que el gobierno, por orden de la asamblea, ha decidido exterminar totalmente a los armenios que viven en Turquía; quienes se opongan a esta orden no pueden ejercer función alguna de gobierno. Sin miramientos hacia las mujeres, niños e inválidos, por trágicos que sean los métodos de traslado, se debe poner fin a su existencia. Firmado: el ministro de interior de Turquía."

Miles de armenios cayeron. La sangre derramada sirvió para templar el espíritu de los armenios, que hoy no buscan venganza sino justicia. Para fortalecer ese sentimiento, todo ese pueblo, después de la diáspora, allí donde exista un armenio se rinde hoy este homenaje y se renueva la promesa de no olvidar este hecho para que sirva de ejemplo a la humanidad y para que no se vuelva a repetir tamaño crimen.

Hoy, señor presidente, no sólo quiero rendir un homenaje al pueblo armenio, sino que quiero rendir homenaje a ésta mi tierra, a ésta mi Argentina, que cobijó a mis antepasados; a mi Argentina, que los recibió en su seno y que les dió lo que no pudieron conseguir en otras partes ni en sus tierras ancestrales. Por eso hoy, 24 de abril, renovamos nuestro compromiso con nuestros antepasados y con esta gloriosa nación Argentina: de luchar por la justicia, por la paz, la prosperidad de todos, y la libertad. ¡Viva por siempre el pueblo armenio; y gracias eternas a la Argentina!

Sr. GUERRA.— Señor presidente: el bloque de la Unión Cívica Radical acompaña las palabras del señor concejal Nahabetián en el justo homenaje a los armenios que fueron asesinados en 1915. Hoy se cumple un nuevo aniversario de lo que podría llamarse el primer genocidio del siglo XX. La muerte de un millón y medio de armenios en manos de los turcos es un hecho lamentable que no ha tenido todavía su justa sanción. Desde aquel 1915 la colectividad armenia vió destrozada una gran parte de sus habitantes y familias, y todavía hoy sigue llorando a sus seres queridos, entre ellos ancianos, mujeres y niños, que encontraron un horrible fin bajo las manos salvajes de los turcos.

El bloque de concejales de la Unión Cívica Radical desea solidarizarse con la colectividad armenia y estar en este momento al lado de esas personas que llegaron a este país para engrandecerlo y darnos hombres y mujeres de honradez y trabajo. Hacemos votos para que la justicia de los tiempos honre la memoria de los inocentes muertos en aquel nefasto año. Desde aquí redoblaremos nuestros esfuerzos para que lo vivido en este siglo de genocidio, guerra y atrocidades se erradique definitivamente de la faz de la tierra.

Sr. PRESIDENTE (Basílico).— Tiene la palabra el señor concejal Valcarce.

Sr. VALCARCE.— Señor presidente. Compartimos íntegramente, en nombre del bloque del Partido Justicialista, los conceptos vertidos por los concejales con anterioridad. No hacemos así otra cosa que mantener coherencia con lo que plantea nuestra doctrina y con nuestra actitud de haber repudiado a través del tiempo los distintos genocidios. En este caso recordamos el genocidio de que fue objeto el pueblo armenio. Y nosotros también debemos tener presente que nuestro pueblo ha sido víctima de genocidios y que también tenemos que seguir planteando, como plantea el señor concejal de la UCedé, no venganza, pero sí justicia. (Aplausos.)

COCINA

Isabel Tchalian

EMPANADAS CON BUEN VINO

MASA:

Batir 200 gramos de manteca y agregar lentamente 4 tazas de harina, luego 4 yemas, una a una y, por último, una salmuera hecha con 8 cucharadas de leche y una cucharadita de sal gruesa. Unir bien todos los ingredientes y hacer un bollo con la masa. Envolverla en un lienzo y dejarla reposar hasta el día siguiente. Para hacer las empanadas, estirarla con un palote enharinado y cortarla en redondeles del tamaño que se desee.

RELLENO:

Escurrir cuidadosamente el contenido de 2 latas de choclo desgranado. En una sartén dorar en manteca una cebolla picada, agregar el choclo, remover, sazonar con sal, pimienta y una pizca de pimentón dulce. Volcar en un bol y ligar con salsa blanca espesa, agregar un poco de queso rallado. Dejar enfriar la preparación y rellenar con ella los medallones de la masa. Pintar los bordes con agua y formar la empanada, cerrándola con un repulgo bien firme.

Pintar las empanadas con huevo batido y disponerlas sobre una placa. Cocerlas en horno muy caliente.

Retirar y servir enseguida.

LILIANA M.M. MERDIKIAN
abogada
Ricardo Gutierrez 1357
Pta. Baja "A" — OLIVOS
T.E.: 790—6779 de 14 a 18

ARTURO HECTOR TIMURCIOGLU
abogado
Av. Maipú 2233 — 1er. Piso Dto.6
OLIVOS — Tel: 790—6775
Lunes Jueves de 16 á 19.30

Dr. Arturo Balassanian
Escribano
Registro Notarial 1094
Florida 716 2° Piso — Of. "K"
T.E.: 322—2768

YA TENEMOS TELEFONO !

Solucionados los inconvenientes técnicos que anulaban la comunicación a través de nuestra línea 771—2520, informamos a nuestros lectores que ya ha sido restablecida dicha comunicación.

Periódico Armenio
"SARDARABAD"
de la
ASOCIACION CULTURAL TEKEYAN

Redacción y Administración
Gorriti 4804
1414 CAPITAL FEDERAL
T.E.: 771—2520
Horario de atención
Lun a Vier de 10.00 a 19.00

Registro Nac. de la Propiedad Intelectual
N° 174428
Director
NAHABET NAHABETIAN
Corresponsalía/Receptoría de avisos y suscripciones en
BRASIL
Sr. Hrair Chahinian
Av. Coxingui 191 Ap 64
Cep: 00579—San Pablo
T.E: 813—6731
URUGUAY
Dr. Pedro Tanidian
Benito Blanco 675 Ap. 201
T.E: 70—3114 Montevideo